Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײנט 8 זײטען

NAJER FOLKSBLAT

פרײז 15 גראשען

נײער פאלקסבלאט

№ 294 | Łódź, Wtorek, 23 grudnia 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג ג׳ טבת תרצ״א | № 294

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אויספארשונג וועגען מעשה-בריסק

זאל מארשאל פילסודסקי האבן פעראָרדענט

א קלאנג וואס ווערט אבער אפיציעל נאך נישט בעשטעטיגט

וואַרשאַ, 22. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) א פוילישע אָוונד-בלאַט האָט נעכטען אָוונד אַרויסגעגעבען אַן עקסטרא-אויסגאַבע מיט דער ידיעה, אַז מארשאל פילסודסקי האָט פון וועג צוגעשיקט אַ אויפפאָדערונג צו פערפיהרען אַן אויספאָרשונג געגען די שולדיגע אין פייניגען די ארעסטירטע דעפוטאטען אין בריסק.

דער פערטרעטער פון קריגס-מיניסטער זאָל האָבען בעאויפטראגט געוואָרען איבערצוגעבען די אויספאָרשונג דעם מיליטערישען פראקוראָר זשעלינסקי.

אָפיציעל ווערט אָבער די דאָזיגע סענסאַציאָנעלע ידיעה נישט בעשטעטיגט.

* * *

וואַרשאַ, 22. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) „א. ב. צ." שרייבט אין אַן אַרטיקעל „די סוּבסטומע ליטעראַטור", וועגען דעם שווייגען פון די פוילישע שרייבער אין דער מעשה בריסק. די, וועלכע רעדען געוועהנליך צומייסטענס, זענען איצט סוּב און שטום געוואָרען. די צייטונג לעגט פאָר, אַז אויב די שריפטשטעלער ווילען אַליין נישט אַרויסטרעטען וועגען דער פראַגע, דאַן זאָלען זיי צושטעהען צו איינער פון די שטימען, וועלכע האָבען זיך שוין געהערט וועגען בריסק, אַזעלכע שטימען זענען געווען צוויי: דער בריף פון די קראַקאווער פראָפעסאָרען און דער בריף פון גענעראַל דאמב-ביערנאצקי („ער לעצטער האָט זיך סאָלידאַריזירט מיט'ן פּולק. קאסטעק-ביערנאצקי).

ערדציטערניש אויף פארמאזא

טאָקיאָ, 22. (ספ. טעל.) אויפ'ן אינזעל פאָרמאָזאַ איז פאָרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפאַלע ערד-ציטערניש. די שטאָט אנטעאי איז פערניכטעט. די צאָהל קרבנות איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט.

400 קרבנות

פון וואולקאן-אויסברוך

אַמסטערדאַם, 22. (ספ. טעל.) דער וואולקאַן-אויסברוך אויפ'ן אינזעל יאַוואַ האָט ביז איצט געבראַכט 400 קרבנות. מ'רעכענט, אַז די צאָהל אומגעקומענע איז פיל גרעסער.

אפגעלעגט דעם מוזולמענישע פרא-פאלעסטינא-קאנגרעס

לאָנדאָן, 22. (יט״א טעלעגראַפיש) דער מוזולמענישער „פרא פאַלעסטינא"-קאָנגרעס, וואָס האָט דאָ געזאָלט היינט זיך עפענען איז אָפּגעלעגט געוואָרען אויף סוף יאַנואַר. דער דאָזיגער קאָנגרעס האָט געזאָלט דעמאָנסטרירען לטובת די אַראַבער און געגענווירקען די אונטערהאַנדלונגען צווישען דער ענגלישער רעגירונג מיט דער יודישער אַגענץ, אַ רייה אַראַבישע פיהרער זענען צוריקגעפאָהרען קיין א״י, וואו זיי ווילען פאָדערען פון דער רעגירונג אַז אַ טייל אויספיהרונגען פונ'ם ווייס-בוך זאָלען שוין באַלד אַדורכגעפיהרט ווערען אין לעבען.

דירה-געלד וועט געהעכערט ווערען

אין 3 וואכען ארום טראגט די רעגירונג אריין דעם געזעץ-פראיעקט אין סיים

וואַרשאַ, 22. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) פון אַ מאַסגעבענדע קוועלע גיט מען איבער, אַז אַלע ידיעות פון די סאַנאַציע-צייטונגען, אַז דאָס דירה-געלד וועט נישט געהעכערט ווערען, שטעלען זיך אַרויס פאַר נישט ריכטיג.

אין 3 וואָכען אַרום טראגט די רעגירונג אַריין אין סיים איהר געזעץ-פראיעקט וועגען העכערען ס'דירה-געלד שוין פון 1. מערץ 1931.

די העכערונג וועט פערוועגדעט ווערען פאַר אַ בוי-פאָנד צו בויען הייזער.

דער אָנפיהרער פון דאָזיגען פאָנד וועט זיין מאַראַטשעווסקי.

פינאנץ-זיצונגען פון דער יודישער אגענץ

לאָנדאָן, 22. (יט״א טעלעגראַפיש) נאָכדעם ווי דער אייראָפּעאישער דירעקטאָר פון „דזשאינט" ד״ר קאָהן איז צוריקגעקומען פון אַמעריקע, וועט זיך מאָרגען אין בערלין אָנהויבען די זיצונג פון דער פינאַנץ-קאָמיסיע ביי דער יודישער אַגענץ.

אפגעשטעלט די איינוואנדערונג קיין ארגענטינע

אפיציעלער קאמוניקאט פון ארגענטינער קאנסול

וואַרשאַ, 22. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דער אַרגענטינער קאָנסול אין וואַרשאַ האָט נעכטען פערעפענטליכט אַן אָפיציעלען קאָמוניקאַט אין וועלכען עס ווערט מיטגעטיילט, אַז צוליב'ן הערשענדען קריזיס אין אַרגענטינע ווערט אָפּגעשטעלט די איינוואַנדערונג קיין אַרגענטינע אויף אַן אומבעשטימטער צייט.

די אַלע פערזאָנען, וועלכע האָבען שוין ערלויבנישען צו פאָהרען קיין אַרגענטינע, וועלען דאַרפען צאָהלען פאַר אַ וויזע 288 זל.

אראבער ווילען ווייטער פראוואצירען אונרוהען

ירושלים, 22. (יט״א טעלעגראַפיש) די אַראַבער זוכען צו פּראָוואָצירען קאָנפליקטען און אַרויסרופען אונרוהען. נאָכ'ן קאָנפליקט אין כפר יהושוע האָבען זיי אַן ענליכען קאָנפליקט אַרויסגערופען אין „גן שמואל", וואו אַראַבישע משפחות ווילען נישט פערלאָזען דעם יודישען באָדען, אַן ענליכער פאַל איז אויך פאָרגעקומען אין „הרצליה". טראָץ דעם ווילען פון די אַראַבער, צו פּראָוואָצירען, האָבען די קאָנפליקטען געהאַט אַ רוהיגען פערלויף.

א מיליאן דאלאר פאר ארבייטסלאזע

7 מיליאן ארבייטסלאזע אין אמעריקא

וואַשינגטאָן, 22. (ספ. טעל.) לויט די אויסרעכענונגען פון פרעזעס פון דער אַלגעמיינער אַרבייטער פעדעראַציע אין אַמעריקע געפינען זיך איצט אין די פעראייניגטע שטאַטען 4,800,000 אַרבייטסלאָזע, אין דער צאָהל געהען נישט אַריין נישט די לאַנד-אַרבייטער, נישט די אַנגעשטעלטע, ס'איז וואָהרשיינליך, אַז אין אַמעריקע זענען איצט דאָ ביז 7 מיליאָן אַרבייטסלאָזע.

ניו-יאָרק, 22. (ספ. טעל.) דזשאָן ראָקפעלער האָט געשפענדעט לטובת די אַרבייטסלאָזע אַ מיליאָן דאָלאַר. אַנ'אַנדער מיליאָנער — עדוואַרד האַרקנעס האָט געגעבען אַ האַלבען מיליאָן דאָלאַר.

טשיקאַגאָ, 22. (ספ. טעל.) דער סענאַטאָר וועלש האָט אַריינגעטראָגען אַ פראיעקט איינצופיהרען אַלס פראָבע אויף אַ יאָהר צייט אַ 5-טאָגיגע אַרבייטסוואָך אין די מלוכה-אַנשטאַלטען, די בעאַמטע וואָלטען בעקומען דיזעלבע פענסיעס, מ'וואָלט אָבער געקאָנט צונעהמען אַ רייה נייע אַרבייטער, און בעאַמטע.

מאשין-מצות
ווערט געבעקען אַלע טאָג פרישע און דינע
ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פע-פעל
און סוכאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם
מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אינזערע גוט-בעקאַנטע און פרישע נעביצקע'ס פון אונזער
איבעראַל בעוואוסטער צוקערניע
ב. ווײנבערג
38 פעטריקאווער 38
:-: טעל 143-82 :-:

די עלעגאנטסטע וויינאכטס-פרעזענט
איז א שעהנע פערפום-באמבאניערקע איינגעהויפט
איז דער גוט-בעקאנטער
פערפומעריע י. דרוקער, זאוואדזקא 5
דאו געפינט זיך דער רייכסטער אויסוואהל פון די נייעסטע
קאסמעטישע ארטיקלען
פערפומען, טואלעט-זייפען, פודערן, קעלנישע, בלומען-וואסערן
צו אויסנאהמס-פרייזען
Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92 מיט אכטונג
איך עמפפעהל זיך דער געעהרטער קונדשאפט.

אנטיסעמיטישע עקסצעסען אין קעלן

קעלן, 22. (יט"א טעלעגראפיש) נעכטען זע־נען אין קעלן פארגעקומען שטארקע אנטיסעמיטישע עקסצעסען. ס'איז בעפאלען געווארען דער יודישער אינדוסטריעלער שטרויך: מ'האט ביי איהם אויס־געהאקט די שויבען, זיין אויטא האט מען איבער־געקעהרט. ס'זענען אויך בעפאלען געווארען אנדערע יודישע וואוינונגען. ס'זענען געפאלען שאסען, אבער קיינער איז נישט פארוואונדעט געווארען.

די באנק פאלסקי

וועט מארגען זיין טעטיג ביז 10 פריה

וו א ר ש א, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) מארגען מיטוואך וועט די באנק פאלסקי זיין טעטיג ביז 10 פריה.

גאטעס-דינסט צום אנדענקען

פון פערשטארבענעם דייטשען באטשאפטער

וו א ר ש א, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) אין קאשטשאל איז נעכטען פארגע־קומען א גאטעס־דינסט צום אנדענקען פון פער־שטארבענעם דייטשען באטשאפטער ראושער.

ד"ר לישעוויטש, דער שעף פון דער קאנצע־לאריע פון מלוכה־פרעזידענט, האט רעפרעזענטירט דעם מלוכה־פרעזידענט, ביים גאטעס־דינסט.

פראצעס פון 3 געוו. דעפוטאטען

וו א ר ש א, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) נעכטען זענען פארגעקומען פראצעסען געגען די געוו. דעפוטאטען פון דער פויערים־פארטיי דאבראך, קארוואן און זשיטיק.

דער ערשטער איז בעשטראפט געווארען אויף 2 יאהר תפיסה און די אנדערע צוויי, זענען בע־פרייט געווארען.

פ.פ.ס. גרייטען צו א קאנגרעס

וו א ר ש א, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) דעם 17. און 18. יאנואר וועט פאר־קומען א זיצונג פון הויפט־ראט פון די פ.פ.ס. פעסטצושטעלען דעם טערמין פון פארטיי־קאנגרעס, דאס וועט וואהרשיינליך פארקומען אין פריהלינג.

היינט — צוזאמענפאהר פון יודישע ארטיסטען

וו א ר ש א, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) היינט עפענט זיך אין ווארשא דער צוזאמענפאהר פון די יודישע ארטיסטען.

עס זענען אנגעקומען דעלעגאטען פון אלע טרופעס, וואס געפינען זיך אין פוילען.

דער צוזאמענפאהר דארף לעזען א גאנצע רייה פראפעסיאנעלע און טעאטראלע פראגען.

46 דעקרעטען פון מלוכה-פרעזידענט

איז דער צייט, וואס דער סיים איז נישט געווען טעטיג

וו א ר ש א, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) נעכטען פריה איז אין סיים־געביידע געקומען דער שעף פון דער יורידישער אפטיילונג פון מיניסטארען־ראט ד"ר פיאנטעק און איבער־געגעבען א בריף פון פרעמיער דעם וויצע־סיים־מאר־שאלעק ד"ר פאליאקעוויטש. דער בריף איז דאטירט פון 21. ד. ה. או אין דעם בריף ווערט אנגעוויזען, אז דעם סיים ווערט איבערגעגעבען 46 דעקרעטען, וואס דער מלוכה־פרעזידענט האט ארויסגעגעבען אין דער צייט, וואס דער סיים איז נישט געווען טעטיג.

פויערים-אונרוהען אין מינסקער געגענד?

ווילנא, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) פון דער סאוויעטישער גרעניץ איז מען מודיע, אז אין מינסקער קאנט זענען אויסגע־בראכען שטארקע פאבריק־אונרוהען. די צאהל פאר־טיזאנער זאל דערגרייכען 2000 מאן, און זיי האבען אויסגעפיהרען העכער 100 אנפאלען אויף סאוויעטישע אינסטיטוציעס, מיליטערישע אפטיי־לונגען א. א. וו. ג. פ. או. האט דערשאסען 95 פארטיזאנער און 260 פערשיקט אויף שווערע אר־בייטען אין צפון־רוסלאנד. עס זענען בעשטימט געווארען געלד־פרעמיעס פאר כאפען די פארטי־זאנער.

מען זאל בעפרייען פון גריצער תפיסה

3 ארעסטירטע געוו. דעפוטאטען

וו א ר ש א, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) עס קורסירען קלאנגען, אז באלד נאך דער חגא זאלען בעפרייט ווערען פון דער גריצער תפיסה די ארעסטירטע געוו. דעפוטאטען באגינסקי, דיבוא און טשאלקאש.

געהעכערט דעם טראמוואי-טאריף אין ווארשא

וו א ר ש א, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) דער טאריף פון די טראמוואי־בילע־טען אין ווארשא ווערט געהעכערט אויף 30 גר. א בילעט.

פראנצויזישע נאציאנאל-סאציאליסטען

פאדערן פולשטענדיגען אימיגראציע-פערבאט קיין פראנקרייך

פאריז (יט"א) די פראנצויזישע נאציאנאל־סאציאליסטישע פארטיי, אין שפיץ פון וועלכע עס שטעהט דער רעדאקטאר פון „לא וויקטואר" גוס־טאוו הערווע, איז איצט ארויסגעטרעטען מיט דער לאזונג פולשטענדיג צו פערבישען די איינוואנדערונג פון ארבייטס־עלעמענטען קיין פראנקרייך.

קאנפערענץ פון רעוויזיאניסטען אין פראנקרייך

פאריז (יט"א) די צווייטע קאנפערענץ פון די רעוויזיאניסטען אין פראנקרייך וועט פארקומען דעם 26־טען ה. ח. אין דער קאנפערענץ וועלען זיך בע־טייליגען 30 דעלעגאטען פון גאנץ פראנקרייך.

די דייטשע „כותל מערבי"

ארטיקעל פון א פראנצויזישער צייטונג

פאריז, 22. (ספ. טעל.) „עקא דע פארי" ברענגט אן ארטיקעל פון פערטינאקס'ן וועגען די פויליש־דייטשע קאנפליקטען. די צייטונג שרייבט, אז דייטשלאנד וויל אויפהעצען געגען פוילען אלע אייראפעאישע מלוכות און דעריבער מאכט זי א גרויסען טומל פון די וואהלען אין אבערשלעזיען, ס'איז שווער, שרייבט דאס בלאט, זיך פארצושטעלען, ווי אזוי וועט דער פעלקערבונד גאראנטירען די פריי־הייט פון וואהלען אין פוילען, אדער רומעניען, יוגאסלאוויען און גריכענלאנד. די פראגע פון די מינ־דערהייטען איז פאר דייטשלאנד א „כותל מערבי" וואו זיי האלטען אין איין וויינען.

גריכישער פרעמיער געגען איינשטיין'ען

זאל זיך דער „אויסלענדישער גע־לעהרטער" נישט מישען

אטען, 22. (ספ. טעל.) דער גריכישער פרעמיער ווענעזעלאס האט מיטגעטיילט אין פאר־לאמענט, אז ר'האט בעקומען א פראטעסט־דעפעשע פון פראפ. איינשטיין געגען טויט־שטראף איבער 2 קאמוניסטען, דער פרעמיער האט ערקלערט, אז ר'האט אויף דער דעפעשע נישט געענטפערט און אז ער וועט נישט ערלויבען דעם אויסלענדישען גע־לעהרטען זיך צו מישען אין די אינערליכע ענינים פון גריכענלאנד.

צוזאמענפאהר פון די יודישע סטודענטען אין פראנקרייך

פאריז. (י.ס.א.) דעם 27־טען דעצעמבער וועט אין פאריז פארקומען א צוזאמענפאהר פון די יודישע סטודענטען אויף די פראנצויזישע הויכשו־לען. די טאג־ארדנונג פון דער קאנפערענץ זעהט פאר א רייהע פראגען פון זעלבסטהילף פאר די יודישע סטודענטען.

פראפ. קוזא וויל פונאנדער־טרייבען די פעלקער-ליגע

בוקארעשט, 22 (ספ. טעל.) אין רומע־נישען פארלאמענט האט דער אנטיסעמיט פראפ. קוזא געהאלטען א רעדע אין וועלכער ער האט געזאגט, אז מען דארף פונאנדערטרייבען די פעל־קער־ליגע און אפשאפען אלע טראקטאטען, ווייל דאס איז א יודיש שפיעל ארבייט.

פעלקער - ליגע פערעפענטליכט די דייטשע נאטע געגען פוילען

זשענעוו, 22. (ספ. טעל.) די פעלקער־ליגע האט פערעפענטליכט די נאטע, וואס די דייטשע רעגי־רונג האט איבערגעגעבען דער פעלקער־ליגע וועגען וואהל שיקאנעס אין פוילען און אין פאמערן.

Lekarz-dentysta

Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 108-33

נימט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אווענד

בעקאנטמאכונג

דערמיט מאך איך בעקאנט מיינער נ' קונדשאפט, אז צוליב דער בעקוועמ־ליכקייט האב איך געעפענט אן אפטיילונג פון מיין לאנג עגזיסטירענד

ב'טשרפטן־ביורא פל. וואלנאשטשי 3
(פארטער, רעכטס)

וואו עס ווערען פינקטליך און געוויסענהאפט ערלעדיגט אלע ארט ביטעס אין פערשידענע אינשטאנצען, ווי אויך קלאגעס, זשאלאבעס אדוואלאציעס אויף פאראטעק דאכאדאווי, אויסקויף פון פאטענטען.

בעמערקונג: ביטעס וועגען ענדערן דעם פאטענט אויף א קלענערע קאטעגאריע ווערען אנגענומען נור ביז'ן 15־טען דעצעמבער.

בעמערקונג: פערשידענע עצות וועגען פאדאטקאווע ספראוועס ווי אויך אנדערע פראגען ווערען ערטיילט דורך א ספעציעלען גוט בעקאנטען יוריסט.
מיט אכטונג

Sz. Hochberg, Pl. Wolności 3 tel. 216-58

KLINIKA POŁOŻNICZO-GINEKOL.

D-ra med. S. Druebina

6-go Sierpnia 15/17, tel. 153-10

פרייז פון א געבורט מיט ערצטליכער אויפזיכט און 10־טעגיגער אויפענטהאלט אין דער I־טער קלאס 350 זל.
אויף דער II־טער קלאס 250 זל
ביי יעדען געבורט איז אנוועזנד ד"ר דריבין.

געוועלב

מיט א שטוב אין צענטרום שטאט, איז פון זאפארט איבערצוגעבען. צו ערפאהרען פאנסקא 14 ביי גאלד

א בעקאנטער זדרוי

פיהרט אויס אלערליי זדרוי־ארבייטען פינקטליך און צו צוגענגליכע פרייזען.

לוטאמירסקא 9
Józef Majczak

פאר 2 יונגעלייט

אדער 2 פרי ליינם

א פאסענד צימער פרייז רע־מאנטירט מיט עלעקטרישע בעלייכטונג און ואנערע בילי־איבערצונעמען. צו ערפאהרען בייי רענגעסטען, פילסודס־קעגא (חסכ רגיס 37.

DR. MED.

L. Pikielny

אורא לאג

ספעציעל־ארצט פאר נירן, בלאז און אורין־קראנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אן פון 12—1 און פון 4—5 אוונד.

44 וויכטיג פאר מחותנים! 44

קויפט נישט קיין מעבעל בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל געשעפט

Ch. ŁAZNIK

44 גדאנסקא (דלוגא) 44

טעל. 56-162

נאר ביי מיר קענט איהר קריגען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג

44 בעמ.: כ'קויף אויך גענוצטע מעבעל, דיוואנעם, פעלצען א. ד. ג. קומט און איבערצייגט אייך! 44

בוכהאנדלונג בערלינסקי

נוצט אויס די געלעגענהייט!

10 בענדער אנאטאל פראנס פריהער 75 זל. יעצט נאר 25. געארג פינק מיך הונגערט אנ־שטאט 9 נאר 4.50 אויך קען מען בעקומען

אלע אויסגאבען פון קאאפעראטיוו ביכער, קלעצקין, קולטור־ליגע, בוזא, יאטשקאווסקיס פא־פולערע ביבליאטעק, גיטלין, גאלדפארב און אלע אויסלענדישע אויסגאבען, אמעריקאנער און בערדי־טשעווסקער אויסגאבען, א ספעציעלער אויסוואהל פון מיעסע און בילדער

צו בעקומען

אלטשטאט 12 אין הויף ביי נ. בערלינסקי

Dr. med.

M. LERNER

ספעציאליסט פאר קינדער־קראנקהייטען

זאכאדניא 64, טעל. 113-09

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אויערן־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקהייטען

9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.

שפרעכשטונדען פון 2—12 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע וגורשקע 17 פון 10—11 און פון 2—5.

א קאנצעסיאנירטער

לאקאל

אדער קעלער ווערט געזוכט פון באלד פאר בלויז דירה־געלד. אדרעס צו ערפאהרען אין ארט.

קינא־טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

גרויסער דאפעלטער פראגראם!

— I —

לעצטער אנגריף

הויפטראלן־מייס־טערווערק א.נ. אין דער הויפטראלע:

Francis Bushman

מעכטיגע דראמע. קאמף פון די העלדען העגען מערדאונג פון טרענטיגש.

— II —

די קלוגע פרוי

גרויסער קאמישער פילם. הויפטראלן:

Phyllis Haver i Jacouline Logan

אויסערן פראגראם: „די ליבע פון רבינ'ס טאכטער"

פערשטארקטער ארקעסטער אונטער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי.

אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום טוב — 12 א זייגער ביטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

קלאנג־פילם־טעאטער

„MIMOZA"

ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסע פרעמיערע!

פירשט סערגיוש'ס ליבע

מעכטיגע עראטישע דראמע אויפ'ן גרונד פון דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע. אין די הויפטראלען:

BILIE DOVE I ANTONIO MORENO

אויסערדעם: א קלאנג־צוגאבע. אויסערדעם:

אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום טוב 3.30 נ"מ

ענטוישונג
ביי די רומענישע יודען

די יודישע פּאַרלאַמענטאַרישע פאָרשטעהער אין רומעניען זענען איבערגעגאַנגען אין אָפּאָזיציע צו דער איצטיגער רעגירונג, זיי האָבען אָפּגעגעבען אין פּאַרלאַמענט אַ דעקלאַראַציע פון אונצוטרוי. די רעגירונג וועט דערפון נישט פאַלען. אָבער מיט אָט דער דעקלאַראַציע שליסט זיך אָפּ אַ ניי אַנגעוועטעם קאַפּיטעל אין דעם פערפינסטערטען לעבען פון אונזערע ברידער אין רומעניען.

ווער געדענקט עס נישט, אַז בערך מיט צוויי יאָהר צוריק האָט מען אין דער יודישער וועלט גערעדט וועגען אַ „פריהלינג אין רומעניען“, וועגען אָנהויב פון אַ נייער צייט פון רוה און פרידען פאַר דער טעראָריזירטער, דערנידעריגטער, יודישער בעפעלקערונג אין דעם לאַנד? עס האָט זיך געענדערט די פּאָליטישע סיטואַציע אין לאַנד, און אַ ראַדיקאַלע ענדערונג האָט געזאָלט אַריינטרעטען אין דער לאַגע פון די יודען. ביי די אַלגעמיינע וואַהלען צום פּאַרלאַמענט איז צושמעטערט געוואָרען די הערשאַפט פון בראַטיאַנו'ן און זיינע מקורבים, וועלכע די בעפעלקערונג האָט נישט געשענקט מעהר קיין צוטרוי. דער גרעסטער טייל פון די יודען האָט פערבונדען זיין גורל מיט די געגנער פון בראַטיאַנו'ן און איז געגאַנגען צו די וואַהלען בלאָקירט מיט מאַניוס פּאַרטיי. מאַניו האָט אָפּגעהאַלטען אַ אַנגעהויערען זיג ביי די וואַהלען און האָט איבערגענומען די רעגירונג. די יודישע פאָרשטעהער זענען געוואָרען אין פּאַרלאַמענט אַ טייל פון דער רעגירונגס־מעהרהייט און די פערבינדעטע פון די יודען, די נייע רעגירער אין לאַנד, האָבען נישט געזשאַלעוועט קיין צוזאָגען און אַפילו, אָפיציעלע דעקלאַראַציעס צו פערבעסערן די לאַגע פון די יודען. און וואָס האָט זיי דען געקאָנט שטערען צו ערפילען זייערע צוזאָגען, ווען די מאַכט האָט זיך געפונען ביי זיי אין די הענד? איז מען אַרומגעגאַנגען זעהר האָפערדיג אין רומעניען, און מען האָט גערעדט וועגען נייע גוטע צייטען, וועגען אַ „פריהלינג אין לאַנד“.

די אומשטענדען אין לאַנד פאַר דער יודישער בעפעלקערונג האָבען זיך לחלוטין נישט געענדערט. עס זענען אויסגעפיהרט געוואָרען אויף יודען די זעלבע אָנפאַלען ווי פריהער, אויב נישט גרעסערע. די כוליגאַנעס, געהעצט פון פּראָפ. קוזא און זיינע תלמידים, האָבען ווייטער געווילדעוועט און פּאָגראָמירט איין יודיש שטעטעל נאָכ'ן אַנדערען. און די „פערבינדעטע“ רעגירונג האָט נישט נאָר נישט בעשיצט די בעפאַלענע, טעראָריזירטע יודען, נאָר האָט פערטיידיגט אומעטום די ווילדע אָנפאַלער, די כוליגאַנעס.

גאָרנישט האָט זיך געענדערט אין דער פינסטערער לאַגע פון די יודען אין רומעניען. נאָך איידער מען האָט זיך אַרומגעקוקט איז פערביי דער „פריהלינג“. עס האָט זיך אָבער געענדערט דאָס, וואָס אַ לאַנגע צייט זענען די יודישע פאָרשטעהער געווען געבונדען און האָבען נישט געקאָנט הויך פּראָטעסטירען געגען דעם, ווייל — דאָס אַלץ איז דאָך פאָרגעקומען ביי „זייער“ רעגירונג ביי דער מאַכט געפינען זיך דאָך די, מיט וועלכע די יודישע פאָרשטעהער זענען צוזאַמען אויף איין וואַהל ליסטע אַריינגעגאַנגען אין פּאַרלאַמענט און שפּעטער איז דאָך אַליין געוואָרען אַ טייל פון דער רעגירונגס־פּאַרטיי.

האָט זיך אָנגעהויבען אַ סדרה פון האָפענונגען, פון פרומע וואונשען, נישט אַזוי גיך האָט מען זיך דאָך געזאָלט אינגאַנצען ענטוישען. מען האָט זיך געטרייסט אין אָנהויב: אפשר וועט עס פאָרט גיך פערבייגעהען, אפשר איז די נייע אַנטיסעמיטישע העצע גאָר אַ פערבלייבעניש פון די אַלטע פינסטערע צייטען און וועט גיך פערשווינדען. די „פערבינדעטע“ רעגירונג וועט זי פערטרייבען, פערוועהרען. און מען האָט געהאָפט אַזוי לאַנג אויף דער „פערבינדעטער“ רעגירונג — ביז עס איז ווידער אויסגעבראָכען איין פּאָגראָם נאָכ'ן צווייטען, ביז אַ נייע גלום באַד האָט זיך גענומען פערשפּרייטען פאַר די שוצלאָזע יודען איבער'ן גאַנצען לאַנד.

איצט האָבען די יודישע פּאַרלאַמענטאַרישע פאָרשטעהער אין רומעניען זיך „אויפגעבונדען“, זיי זענען אַריבער אין דער אָפּענער אָפּאָזיציע צו די, מיט וועלכע מען איז צוזאַמען אַריינגעגאַנגען אין פּאַרלאַמענט און צוזאַמען שפּעטער געבילדעט די רעגירונגס־מעהרהייט. עס איז צוריגען נאָך אַ לעגענדע ביי אונזערע געפּלאָגטע ברידער אין רומעניען, אַז מען קאָן ברענגען די ישועה ווערענדיג אַ טייל פון דער רעגירונגס־פּאַרטיי צוליב גוטע צוזאָגען. נאָך דעם פּרוב פון פאַר צוויי יאָהר איז געקומען אַ ביטערע ענטוישונג.

א. א.

דאס לאנד פון אייביגע פריהלינג
דער אינזעל מאדעירא, וואו עס וועט פערברענגען מארש. פילסודסקי

דאָס וואָרט מאַדעירא, — דער אינזעל, וואוהין מאַרשאַל פּילסודסקי איז געפאָהרען אויף אַ לענגערען אָפּרוה — בעדייט אַ „וואַלד“ דאָס איז איינס פון די שענסטע ווינקעלעך אויף דעם ערדבאַלעם. דער אינזעל ליגט איינזאַם אין מיטען אַטלאַנטישען אָקעאַן און איז אינגאַנצען בעדעקט מיט די שעהנסטע טראָפּישע פלאַנצען. פון אינזעל הויבט זיך צום הימעל דער מעכטיגער באַרג „פּיקא רואיוואָ“, וועלכער איז קנאַפּ 2000 מעטער הויך.

בכלל איז דער קלימאַט פון מאַדעירא איינער פון די בעסטע אין דער וועלט. דער קלימאַט און די וועלדער, וואָס בעדעקען דעם אינזעל, מאַכען פון מאַדעירא איינע פון די געזונדסטע געגענדען, וועלכע זענען בכלל פאַרהאַן, קיין מאַדעירא קומען דעריבער פיל מענשען, דער עיקר פון ענגלאַנד, אויך פון דייטשלאַנד און אַמעריקא, וועלכע זוכען אָפּרוה און ערהאָלונג. פאַר אויסלענדער און קור־געסט געפינען זיך דאָ פּרעכטיגע האָטעלען, ווי דער פּאַלאַס־האָטעל אָדער דער מאָנטע־האָטעל.

מאַדעירא בילדעט אינאיינעם מיט די אַזאָריך־אינזלען און מיט די קאַנאַדישע אינזלען אַן איבערבלייבעניש פון דער טראַגיש פערשוואונדענער אַטלאַנטידע. מאַדעירא איז ענטדעקט געוואָרען אין אָנהויב פון 15־טען יאָהרהונדערט, די פּאָרטוגעזער, זיי האָבען דעם אינזעל בעזעצט און קאָלאָניזירט. קיין מענשען האָבען זיי דאָרט נישט געפונען, עס זענען אָבער דאָך דאָרט געווען סימנים פון אַן אַלטער קולטור, וויזט אויס, פון די פעניציער, וועלכע האָבען געמוזט אַמאָל דעם אינזעל בעזוכען. די איצטיגע איינוואוינער פון מאַדעירא זענען רוהיגע, אַרבייטסזאַמע און פרומע מענשען.

מאַדעירא איז אין אַדמיניסטראַטיווער הינזיכט אַן אויטאָנאָמע געגענד, די איז פערבונדען מיט פּאָרטוגאַל. בראש פון אינזעל שטעהען צוויי גובערנאַטאָרען, אַ ציווילער און אַ מיליטערישער. אויך צו שיצען דעם אינזעל געפינט זיך אַ גאַרניזאָן פון אַ פּאַלק פיעכאָטע און אַ פּאַלק אַרטילעריע.

מאַדעירא איז אַן אַגראַר אינזעל. דאָס לאַנד געהערט צו גרויסע גרונד־בעזיצער, וועלכע אַרבייטען אויס די בעריהמטע מאַדעירא־ווינען, דאַן גיט דאָס לאַנד באַנאַנען, אַנאַנאַסען און צוקער־פלאַנצען. די צאָהל איינוואוינער פון מאַדעירא בעטרעפט 200 טויזענד מענשען.

דער אויסערליכער האַנדעל פון מאַדעירא איז זעהר אַ לעבהאַפטער. די הויפּט־אַרטיקלען פון עקספּאָרט זענען די דערמאָהנטע ווינען, באַנאַנען, צוקער.

דער אינזעל בעזיצט בלויז איין באַהן־ליניע, בכלל קומט פאַר דער פערקעהר אויף קליינע שיפלעך ביי די ברעגעס, אויף אייגענאַרטיגע שליטענס און אויף אויטאָס.

פערשוואונדען 12 מיידלעך אין לאנדאן
קרבנות פון האנדעל מיט לעבעדיגער סחורה

די לאָנדאָנער פּאָליציי שטעהט איצט פאַר אַ שווערער רעטעניש. אין משך פון די לעצטע עטליכע וואָכען זענען פערשוואונדען געוואָרען צוועלף מיידלעך אין עלטער פון 14 ביז 17 יאָהר און אַלע סמנים ווייזען אָן דערויף, אַז זיי זענען געפאַלען אַלס קרבן פון הענדלער מיט לעבעדיגער סחורה. דערווייל האָט די פּאָליציי פעסטגעשטעלט, אַז דעם גרעסטען טייל פון די מיידלעך האָט מען פאַר זייער פערשוואונדען געזעהן אין דער געזעלשאַפט פון עלעגאַנטע הערען, וועלכע האָבען די מיידלעך צוגעזאָגט שעהנע טואַלעטען, וועש און געלד, אויב זיי וועלען אין געהיים פערלאָזען זייערע עלטערען. פון איין מיידעל, אַ 15־יאָהריגער, האָבען די עלטערען דערהאַלטען פאָלגענדען בריף:

„ליבע עלטערען! איך קאָן מעהר נישט איבערטראָגען די שרעקליכע בעדינגונגען, אין וועלכע מיר לעבען, און איך האָב בעשלאָסען צו מאַכען דערצו אַ סוף. זוכט מיך נישט, ווייל איהר וועט מיך נישט געפונען. איך פאָהר אין אַ ווייטען וועג מיט אַן עלעגאַנטען און רייכען פריינד, וועלכער האָט מיר צוגעזאָגט צו פערשאַפען אַזאַ לעבען, וואָס כ'האָב אָפט מקנא געווען ביי די פילם־העלדינס.

פּאָליציי האָט פערשאַרפט די קאָנטראָלע אין אַלע האַפענס, אָבער דערווייל איז נישט געלונגען צוקומען אויף די שפּורען פון די מיידלעך. גאַנץ ענגלאַנד מאַכט חוזק פון דער פּאָליציי צוליב איהר אונבעהאָלפענקייט.

אנטיסעמיטיזם אין ליכט פון פסיכאנאליזע

בערלין, (יט"א) לויט דער איניציאַטיוו פון „צענטראַל־פעראיין“ איז דאָ פאָרגעקומען אַ רעפעראַט פון ד"ר וואַלטער שינדלער, געווידמעט בעטראַכטונגען איבער דעם אַנטיסעמיטיזם אין ליכט פון פּסיכאָאַנאַליטישע טעאָריעס. דער רעפערענט האָט כאַראַקטעריזירט פון פּסיכאָאַנאַליטישען שטאַנדפּונקט די וועזענטליכע סמנים פון דייטשען און יודישען כאַראַקטער. לויט דער מיינונג פון רעפערענט פערשטאַרקט זיך דער אַנטיסעמיטיזם דאַן, ווען דער „עדיפּוס־קאָמפּלעקס“ ווערט שאַרפער. די פערניכטונגס־טענדענצען געגען „פאָטער“ קאָנצענטרירען זיך געגען דעם יוד אַלס סימבאָל. די בעקעמפונג פון אַנטיסעמיטיזם מיט פּסיכאָאַנאַליטישע מעטאָדען איז בעשווערט שוין צוליב דעם, וואָס דער פּאַציענט דאַרף זיך פרייוויליג אונטערגעבען דער קוראַציע. אין דעם פאַל אָבער האַנדעלט זיך דאָך וועגען אַ מאַסען־קראַנקהייט.

דער קאָרעפערענט ד"ר. פעליקס מייער האָט שטיצענדיג זיך אויף פּסיכאָאַנאַליטישע הנחות אָבער געוויזען, אַז איינער פון די מקורות פון אַנטיסעמיטיזם איז דער מאַנגעל פון געגענזייטיגער פערשטענדניש אין רעליגיעזע פראַגען.

סעקסועלער דראנג איז שטארקער פאר'ן ראסען־געפיהל
מאגנוס הירשפעלד וועגען סעקסועלען פראבלעם ביי יודען

ניו־יאָרק, (יט"א) דער גרינדער און לייטער פון אינסטיטוט פאַר סעקסועלע פאָרשונגען אין בערלין ד"ר מאַגנוס הירשפעלד, וועלכער איז איינגעלאַדען געוואָרען אין די פעראייניגטע שטאַטען דורך דעם אַמעריקאַנער דאָקטוירים־פערבאַנד מיט'ן צוועק צו האַלטען אַ רייהע פאָרטראַגען, האָט אין איינעם פון זיינע פאָרטראַגען אַרומגערעדט די בעדייטונג פון דער טהרת־המשפחה ביי די יודען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער מאָדערנער אויפפאַסונג פון סעקסועלען פּראָבלעם. לויט דער מיינונג פון דר. הירשפעלד האָט דער יודישער בעגריף פון טהרת־המשפחה געהאַט אַ דעצידירענדען און גוטען איינפלוס אויף דעם מאָדערנעם לעבענס פאָרם די יודישע בעגריפען פון פאַמיליען־לעבען האָט אַ גוטען איינפלוס אויף דעם האַרמאָנישען צוזאַמענלעבען פון צוויי געשלעכטער. ד"ר הירשפעלד איז ביי דער מיינונג, אַז דער סעקסועלער דראַנג איז שטאַרקער ווי די ראַסען־געפיהלען. אַ בעווייז דערצו זענען פיל גליקליכע פאַמיליעס פון געמישטע חתונות. די צאָהל פון געמישטע חתונות איז אין די נאָך־מלחמה יאָהרען שטאַרק געשטיגען.

ד"ר הירשפעלד האָט אין ווייטערען טייל פון זיין רעפעראַט בעריהרט די פערשפּרייטע מיינונג, אַז די סעקסועלע ליידענשאַפטען זענען מעהר ענטוויקעלט ביי יודישע מענער און פרויען איידער ביי אַנדערע ראַסען. ד"ר הירשפעלד שטעלט פעסט, אַז אַזאַ פעראַלגעמיינונג איז מיט גאָר נישט בעגרינדעט. כאָטש מען דאַרף מודה זיין, דאָס די יודישע פרויען פאַסען אויף אין אַלגעמיין די ליבע טיפער ווי די נישט־יודישע פרויען.

צוליב דער שטעלונג פון ד"ר הירשפעלד בנוגע דער פראַגע פון רעגולירען די געבורטען, האָט ער בעקומען פיל פּראָטעסט־בריף פון אָרטאָדאָקסישע יודען. ד"ר הירשפעלד איז אָבער ביי דער מיינונג, אַז אין דער דאָזיגער פראַגע וועלען אַלע רעליגיעס מוזען איינשטימען אויף קאָמפּראָמיסען.

די ריטואל־מארד־העצע אין קארפאטען־רוסלאנד

פּראַג, (יט"א) ווי דער יט"א־קאָרעספּאָנדענט דערוויסט זיך, פערנעהמט די פּראָקוראַטור אַ בולטע איינזייטיגע שטעלונג אין דעם ריטואַל־מאָרד־פּראָצעס, וועלכער ווערט איצט בעטראַכט דורך דעם קרייז־געריכט אין קאַרפּאַטען־רוסלאַנד. נאָכדעם ווי עס איז פערפיהרט געוואָרען אַ פּראָצעס געגען דעם דירעקטאָר פון דער עלעמענטאַר־שולע פאַר אַנרעדען די שילער אָפּצוגעבען פאַלשע ערקלערונגען, האָט איצט די פּראָקוראַטור אָנגעקלאָגט אין געריכט דעם רעדאַקטאָר האַראַס פון דער צייטונג „אוי קאָזשנעלי“ דערפאַר, וואָס ער האָט אָפּגעלאָזט פון די ערקלערונגען פון די שילער. ווי בעקאַנט, האָבען די שילער אונטער'ן דרוק פון דעם שול־דירעקטאָר ערקלערט, אַז די יודישע פעדלער ליבערמאַן און שטיינבערג האָבען ביי איינעם פון זיי געצאַפּט בלוט אויף צו בענוצען צו מצות.

די יודישע עפענטליכע מיינונג אין טשעכיען וואַרט מיט אונגעדולד וואָס פאַר אַ שטעלונג עס וועט אין דער פראַגע פערנעהמען דער יוסטיץ־מיניסטער, דער סאָציאַל־דעמאָקראַט ד"ר מייזנער, וועלכער איז אַ יוד.

רומענישע רעגירונג געגען אנטיסעמיטישע דעמאנסטראציעס
פראטעסט פון ראבינער נעמיראווער געגען אנטיסעמיטישער רעדע פון פראפ. קוזא

בוקאַרעשט (יט"א) די רומענישע רעגירונג האָט בעשלאָסען אָנצווענדען שטרענגע רעפּרעסיעס געגען די אַנטיסעמיטישע סטודענטען, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין די לעצטע דעמאָנסטראַציעס געגען דער רומענישער פּאָליציי. סטודענטען־דעמאָנסטראַנטען וועלען ווערען אַרעסטירט און נאָכהער וועט ביי זיי צוגענומען ווערען די רעכט אויף מיליטערישע הנחות. די שולדיגע אין בעטייליגען זיך אין די דעמאָנסטראַציעס וועלען צוגענומען ווערען צום מיליטער־דינסט נישט געקוקט דערויף, וואָס דערמיט וועלען זיי מוזען איבעררייסען די למודים.

בוקאַרעשט (יט"א) אויף דער לעצטער זיצונג פון רומענישען סענאַט האָט ראַבינער ד"ר נעמיראָווער שאַרף פּראָטעסטירט געגען דער רעדע פון פּראָפעסאָר קוזא אין פּאַרלאַמענט, וועלכע האָט ענטהאַלטען בעליידיגונגס־אויסדריקען אויף אַדרעס פון דער יודישער רעליגיע.

סינאגאגע געשאנקען פאר א קירכע
דער אונטערגאנג פון די קליינע יודישע קהלות אין דייטשלאנד

בערלין (יט"א) לעצטענס בעמערקט זיך אַ פערשאַרפטער אונטערגאַנג פון די קליינע יודישע קהלות אין דייטשלאַנד. די יודען אין די שטעטלעך, וואו עס וואוינען צו 3—4 יודישע משפחות ווערט כסדר שווערער זיך מפרנס צו זיין, אַזוי אַז זיי פערלאָזען די שטעטלעך און וואַנדערען אויס אין די גרויסע שטעט.

לעצטענס האָבען די לעצטע יודישע משפחות פערלאָזט די שטעטלעך עדעסהיים, פוסגעגנהיים (נעבען לודוויגסהאַפען) און וואַטענהיים (נעבען גרינשטאַט). דער בנין פון דער סינאַגאָגע אין וואַטענהיים האָט די ליקווידירטע יודישע קהלה געשאָנקען דער אָרטיגער קאַטוילישער געמיינדע אויף איינאָרדנען דאָרט אַ קירכע.

די לעצטע יודען פון וואַטענהיים האָבען זייער שריט ערקלערט דערמיט, וואָס איבערגעבענדיג די סינאַגאָגע די קאַטוילִיקען אויף איינאָרדנען אַ קירכע זענען זיי זיכער, דאָס דער סינאַגאָגע־בנין וועט נישט פערוואַנדעלט ווערען אין אַ אונגעווירדיגען לאָקאַל.

די „איזראַעליטישע פאַמיליען־בלאַט“ בראַכט אַרויס געגען דאָס שענקען די סינאַגאָגע די קאַטוילִיקען, שרייבענדיג, אַז אַ סינאַגאָגע איז דאָס אייגענטום פון אַלע יודען, אַזוי דאָס מיט'ן מאָמענט ווען די אָרטיגע קהלה, האָט זיך ליקווידירט האָט די סינאַגאָגע געדאַרפט איבערגעהען אין רשות פון אַן אַנדערע יודישע קהלה.

א מעשה וואס ווערט פערשטיינערט

פּראַג, (יט"א) אין פּראַגער שטאָטישען שפּיטאָל געפינט זיך אויף קוראַציע אַ געוויסער סאַמועל קאָהן, וועמענס מוסקולען עס ווערט שטופּענווייז פערשטיינערט. דער דאָזיגער פאַל האָט אין די מעדיצינישע קרייזען אַרויסגערופען אַ גרויסע פּראַאינטערעסירונג.

איצט האָט די בערלינער אוניווערזיטעט־קליניק זיך געווענדעט צו דער שפּיטאַל־פערוואַלטונג אין פּראַג איבערצופיהרען דעם פּאַציענט קיין בערלין, כדי אָנווענדען צו איהם די נייעסטע מעדיצינישע מיטלען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 23 ג' טבת תרצ"א

דעצעמבער
זון-אויפגאנג 7.42
זון-אונטערגאנג 3.25

פון געריכטס-אויפזיכט צו רעגולאציע
טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

אין אפריל האט די פירמע „ברידער שוואל-בע" (פיעטריקאווער 85) בעקומען א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען. ווען די בעשטימטע זענען גע-גאנגען נישט ווייט האט זיך די פירמע אין יוני גע-ווענדעט ווענען ערלויבען איהר אנהויבען אויס-גלייכס-אונטערהאנדלונגען מיט די קרעדיטארען. די פירמע שלאגט פאר צו באצאהלען 40 פראצ. פון איהרע חובות אין 4 האלב-יאהריגע ראטעס. דעם 5 דעצעמבער האט א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען דעם פארשלאג אנגענומען. דאס גע-ריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט. ער געהט אריין אין קראפט דעם 19 יאנואר 1931 י.

* * *

די פירמע „ר. פרוסט און קאמפ." (ווארשאוו-סקי 52) איז לויט איהר אייגענער ביטע ערקלערט געווארען אלס באנקראט. דעם 13 נאוועמבער איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען. די פירמע האט פארגעשלאגען צו באצאהלען 5 (פינף) פראצענט פון די חובות. דעם דאזיגען פאר-שלאג האט די פירמע מאטיווירט דערמיט, וואס איהר הויפט אקטיוו בעשטעהט פון מאשינען, וועל-כע האבען פערלוירען זייער ווערט. די קרעדיטא-רען האבען דעם פארשלאג אנגענומען. דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

דאס געריכט האט בעשטעטיגט דעם אפמאך פון דער באנקר טירטער יאנינא קאווגצקא קאלי-גיאל-געשעפט (יאוראט 16). די קרעדיטארען בע-קומען 20 פראצ. פון זייערע חובות אין פיר האלב-יאהריגע ראטעס. די באנקראטירטע איז צוריקגע-שטעלט געווארען אין איהר סוחרישער עהרע.

היינט—פראצעס וועגען מארד פון „משה משיח'ל"
וואס איז פארגעקומען פרייטאג נאך ליכט-צינדען

סוף אויגוסט ה. י. זענען אין א פרייטאג נאך ליכט-צינדען אויף לוטאמירסקא-גאס געפאלען א פאר רעוואלווער-שאסען און א יונגערמאן מיט א רויכערנדיגען רעוואלווער אין האנד איז אנטלאפען אין דער ריכטונג צום „גאשטשיני דבור". א פאליציי-פשאדאווניק האט דעם יונגענמאן מיט'ן רעוואלווער פערהאלטען און איהם אפגעפיהרט אין 3-טען קאמיסאריאט. אויפ'ן וועג האט דער פאליצ-יאנט בעמערקט, ווי פאר דער שענק אויף לוטאמיערסקא 5 ליגט א יונגער מענש אין גסיסה און ארום איהם — א גרופע מענשען. דער גוסס'דיגער האט זיך ארויסגעוויזען פאר משה יאקובאוויטש. ער איז דערשאסען געווארען דורך דעם פערזאן, וואס איז פערהאלטען געווארען דורכ'ן פאליציאנט.

ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער מערדער הייסט מרדכי יוסף גנאט, וועלכער האט זיך טאקע אויך מודה געווען אין פערברעך. די אויספארשונג האט בעוויזען, אז גנאט איז א פליישער-ארבייטער און ער האט געלעבט אין דער סביבה פון „וואוי-לע", מיט וועלכע ער פלעגט אין פערשידענע קניי-פעס שפילען קארטען אין 1928 האט גנאט גע-שפילט קארטען אין דער וואוינונג פון זעליג שארף אויף לאגעווניצקע 8. גנאט'ס מיטשפילער זענען דעמאלט געווען די ברידער משה און שלמה יא-קובאוויטש. גנאט האט דעמאלט געווינען 800 זל. פון די יאקובאוויטש'ס. צומארגענס איז פארגעקומען א „רעוואנש"-שפיל, און גנאט האט פערשפילט צו יאקובאוויטש'ן 160 זל. היות גנאט האט שוין דעמאלט נישט געהאט דאס גאנצע געלד, וואס ער האט מיט א טאג פריהער געווינען ביי די יא-קובאוויטש'ס, האט ער איבערגעלאזט ביי שארפ'ן אלס משכון זיין אנצוג. זינט דאן האבען זיך פער-שארפט די בעציהונגען צווישען גנאט'ן און די יא-קובאוויטש'ס, יאקובאוויטש האט כסדר געמאהנט דעם קארטען-חוב.

דעם קריטישען טאג איז גנאט צוזאמען מיט זיין פריינד, אברהם ראזענזאהן, געקומען אין אשער-ראוויטש'ס שענק אויף לוטאמיערסקא 3. דארט האט גנאט אנגעהויבען שפילען קארטען מיט אייניגע פער זאן. אין דער זעלבער צייט זענען אריין אין דער שענק די ברידער יאקובאוויטש. ביי דעם שפיל האט א גרופע, וואס איז געווען פריינדליך צו די יאקובאוויטש'ס, פערשפילט ביי גנאט'ן 60 זל. און א סיגנעט פאר 30 זל. דאן האט יאקובאוויטש אנגעהויבען פאדערען ב'יגנאט'ן דעם אלטען חוב. גנאט האט געענטפערט, אז ער וועט קיין געלד נישט געבען.

נאכדעם, ווי משה יאקובאוויטש איז שוין גע-ווען אויף דער גאס, איז ער צוגעגאנגען צו גנאט'ן און איהם אין רציחה אראפגעריסען די קלאפעס פון דער מארינארקע. גנאט איז דאן, ווי קיינמאל גאר נישט, אוועק מיט ראזענזאנ'ען צו דער באזארנע גאס גאר אין א פאר מינוטען ארום איז ראזענזאן אליין צוריקגעגאנגען אין דער שענק אריין און דארט געגומען „פערווילען" די ברידער יאקר באוויטש.

דערנאך האט זיך ארויסגעוויזען, אז גנאט האט אינצווישען זיך פערזארגט מיט א רעוואלווער, וואס ער האט געהאט בעהאלטען אין שטאל אויף לוטאמיערסקא 34. ווען ראזענזאן איז דערנאך ארויס פון שענק, איז גנאט שוין געשטאנען פאר דער טיר. ראזענזאן האט דערויף ארויסגערופען משה יאקובאוויטש'ן, צו וועלכען גנאט האט דאן געגעבען צוויי שאסען.

אז „משיח'ל" איז שוין געלעגען אויף דער ערד, האט גנאט נאך דריי מאל אין איהם אויסגע-שאסען און איז אנטלאפען. גנאט איז ארעסטירט געווארען — ראזענזאנען האט מען נאכדעם אויך ארעסטירט אלס מיטהעלפער אין דעם מארד.

היינט וועט דער לעצטער אקט פון דער דאר זיגער דראמע זיך אפשפילען אין היגען קרייז געריכט.

אלס פערטיידיגער פון גנאט'ן און ראזענזאנ'ען טרעטען ארויס די אדוואקאטען פארעל און לילקער.

2 יאהר טורמע פאר פעלשען דאקומענטען אין א גנבה
אינזשינער בעשולדיגט אלס פאסער פריגעשפראכעו

(2) דעם 30. יוני האט רעגינא מאלאוואנטשיק בעמאלדען אין אויספארשונגס אמט, אז איהר דינסט לאטע לעאן, וועלכע איז צו איהר אנגעקומען מיט 3 טעג צוריק, האט ביי איהר פאטער ארויסגענומען דעם שליסעל פון טאש, בעת ער האט געשלאפען און האט ארויסגעגנבעט פון שאנק ציהרונג און אנדערע זאכען, ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, איז דער נאמען פון דער דינסט, ווי אויך דער אויסצוג פון די בעפעלקערונגס ביכער געווען א געפעלשטער: ער איז פריהער געווען ויאויסגעשרי-בען אויפ'ן נאמען פון אנטאנינא ציוק. ציוק האט ערקלערט, אז דעם דאקומענט האט זי אפגעגעבן איהר חתן ארטור פאגט, ער האט אגב ביי איהר גע-בארגט 400 זל. און איהר ארויסגעגעבן וועקסלען. קורץ פאר'ן חתונה טערמין האט זיך ציוק דער-וואוסט, אז דער „חתן" איז א בעווייבטער. זי האט זיך אויך דערוואוסט, אז די וועקסלען זענען גע-פעלשטע. ציוק האט וועגען דעם געמאלדען דער פאליציי, וועלכע האט אזוי ארום זיך דערוואוסט וואו די פאגט געפינט זיך און זיי ביידע ארעסטירט און ביי זיי געפונען א טייל פון די געגנבעטע זא-כען ביי מאלאוואנטשיק. נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס פון די פאגט. די פרוי האט געטענהט, אז דער מאן ארטור אלפאנס פאגט האט זי אנגע-רעדט צו דער גנבה. דער מאן האט עס געלייקנט און דערצעהלט, אז די פרוי האט דאס ציהרונג גע-בראכט אהיים און געזאגט, אז זי האט עס געפונען. דאן האט ער עס פערקויפט אין יובעליר-געשעפט פון אנאטאל גאגארען פאר 27 זל. אויך גאגארען אנ'אינזשינער איז צוגעצויגען געווארען צו פער-אנטווארטליכקייט פאר קויפען געגנבעטע זאכען. ער האט אבער אנגעוויזען, אז ער האט נישט געוואוסט דאס די זאכען זענען געגנבעטע און די קניה אריינגעטראגען אין קאנטראל-בוך, דערביי האט ער אויסלעגיטימירט פאגטן. דאס געריכט האט איהם בעפרייט. דאס פאר פאלק האט בעקומען צו 2 י. טורמע.

2 יאהר טורמע פאר אפטרייבונג

(2) אידא פאטצעלס 39 י. אלט, אנ'אקושערקע, איז נעכטען געמשפט געווארען אין היגען קרייז-געריכט פאר אויספיהרען אנ'אבארט. אין אפריל האט אלגא טשאיקאווסקא (לימאנאווסקא 71), וועל-כע איז געווען מעוברת אין פערטען חודש, זיך גע-ווענדעט צו דער פאטצעלס, אז זי זאל איהר מאכען א קינסטליכען אבארט, טשאיקאווסקא איז דריי מאל געגאנגען צו דער פאטצעלס. ווען זי איז דעם 25. אפריל לאנג נישט אהיימגעקומען, זענען איהר מוטער און שוועסטער אוועק צו דער אקושערען צו זעהען, וואס ס'הערט זיך מיט איהר, אבער מ'האט זיי נישט אריינגעלאזט, אין אוונט האט די אקושע-רען מיטגעטיילט, אז טשאיקאווסקא געפינט זיך אין דער וועכנערין-קליניק אויף נארוטאוויטש גאס. אין אוונט האבען זיך די טשאיקאווסקיס דערוואוסט אז אלגא איז געשטארבען, בעת דער אפעראציע. די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דער טויט איז געקומען פון א בלוט-שטורץ, וועלכען ס'האט ארויסגערופען די אקושערין פאטצעלס. פאט-צעלס האט זיך נישט מודה געווען. דאס געריכט האט זי פערמשפט אויף 2 יאהר טורמע און צו פערלירען אלע רעכט.

פאר אויסשטרייכען א זשירא — א חודש טורמע

(א) צו אברהם בוטערשניט איז געקומען אנ'אינקאסענט פון א היגער פירמע מיט א וועקסעל, וואס איז געווען פראטעסטירט דורכ'ן אויסשטעלער און וועלכען בוטערשניט האט בשעת זשירירט. בוטערשניט האט אין דער אנוועזענהייט פון אינ קאסענט אויסגעשטראכען זיין זשירא און צוריקגע-געבען דעם וועקסעל. די פירמע האט בוטערשניטן אנגעקלאגט צום פראקוראר און נעכטען איז זיין פראצעס פארגעקומען אין היגען קרייז-געריכט.

דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף א חודש טורמע און בעשלאסען איהם צו בעפרייען אויף קויציע פון 500 זל. אזוי ווי ער האט קיין קויציע נישט אריינגעטראגען האט מען איהם אויפ'ן ארט ארעסטירט.

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע
צו בעקומען בעהייצונג

מאנטאג דעם 22 דעצעמבער הויבט זיך אן אין לאקאל פון ארבייטסלאזען-פאנד, 28. שיספר-בילק 32, די רעגיסטראציע אויף בעהייצונג פאר ארבייטסלאזע, וועלכע האלטען אויס א פאמיליע (פריילידיגע זענען אויסגעשלאסען) עס וועלען נאר רעגיסטרירט ווערען די ארבייטסלאזע, וועלכע זענען פערשריבען אויף ארביים אין ארבייטס-פער-מיטלונגס-אמט און מעלדען זיך יעדען אודש צו קאנטראלע.

דינסטאג, 23 דעצעמבער
G H I J
מיטוואך, 24 דעצעמבער
K L Ł
שבת, 27 דעצעמבער
M N O
מאנטאג, 29 דעצעמבער
P R S
דינסטאג, 30 דעצעמבער
T U W Z Ż

די ארבייטסלאזע דארפען צושטעלען: 1) א פאס; 2) לעגיטימאציע פון ארבייטספערמיטלונגס-אמט מיט קאנטראל-סטעמפעל פון יעדען חודש או. 3) קראנקען-קאסע-ביכעל און א רשימה פון די מיטגלידער אין זייערע פאמיליעס.

וואיעוואדע וועט אינטערוועני-רען פאר די סעזאן-ארבייטער

(—) מיר דערוויסען זיך, וועט דער וואיע-וואדע יאשטשאלט נאך פאר די תגאות אינטערוועני-נירען אין ווארשא וועגען שטיצע פאר די סעזאן ארבייטער און וועגען אפשאפען דעם אזוי גערופע-נעם „טויטען סעזאן".

היינט און מארגען — זיצונגען פון דער קהלה-פערוואלטונג

היינט און מארגען 8 א זייגער אין אוונט וועלען פארקומען זיצונגען פון דער קהלה-פער-וואלטונג.

אויף דער טאג-ארדנונג – פראטאקאל, קאמוני-קאטען, באריכט פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע פון דער שול-קאמיסיע און בידזשעט אויפ'ן 1931 י.

ווי בעקאנט האט שוין די בידזשעט-קאמיסיע פערענדיגט איהרע ארבייטען און צונעשטעלט א בידזשעט אויף 1.300.000 זל. פון וועלכען ס'דאר-פען אראפגערעכענט ווערען די 200.000 זל. וואס וועלען נישט איינגעקאסירט ווערען פון עטאט, ווי ס'ווערט פאראויסגעזעהען.

פון עטאט ווערט פאראויסגעזעהען א הכנסה פון 800000 זל.

אינטערווענץ אין קראנקען-קאסע
וועגען דעם געפלמכטען יוד'ן

דער פארזיצער פון דער קהלה-פערוואלטונג, דר. מינצבערג האט ביים קאמיסאר פון דער קר.-קאסע לאפושאנסקי אינטערווענירט וועגען דעם פאל דורעק.

דער קאמיסאר האט פערשפראכען דעם ענין אויסצופארשען.

די קהלה-פערוואלטונג ארבייט אויס א מע-מאריאל, וועלכער וועט מארגען איבערגעגעבען ווערען.

דראט-צוימען
נעפ-אכטענע, געוועבען, גאלעפער-טן, ראביץ-געוועבען און אלע מע-טאלן קיעפעהלם צו בילינע פרייזן
RUDOLF JUNG
Łódź, Wólczańska 151, telefon 128-97

„הויס בלוט"
גרויסע יום-טוב-פרעמיערע!
היינט און פאלגענדע טעג!
אויסער'ן פראגראם: א קלאנג-קאמעדיע און די נייעסטע לאנד-אקטואליטעטען
אנהויב פון די סעאנסען: 4 נאכם. יום טוב 1- בייטאג. פאזולערע פרייזען פון די פלעצער
IMOGENA ROBERTSON
— אין די הויפט-ראלן:

קינא-טעאטער
STYLOWY
(dawniej „ŚWIT")
POMORSKA 89
היינט און פאלגענדע טעג!
ווייסע רויזען
פערגרעסערטער ארקעסטער!
דער זאל איז גוט בעהייצט.
היינט און פאלגענדע טעג!
ריהרענדע זיטען-דראמע, געשאפען אויף'ן גרונד פון א'אמת'דיגער פאסירונג צווישען דער דייטשער אריסטאקראטיע, — אין די הויפט-ראלן:
Diana Karenne, Dolly Davis, Jack Trevor
אנהייב 5.30 נאכם. שבת און זונטאג 3 נ"ם. לעצטער סעאנס 9.30 אבענד

די יוד. קאאפעראטיווע בעוועגונג אין לאדז

(אַנ'ענטפער ארטיקעל)

דער ה' יוסף בן אורי, הייסט אין „נייעם פאָלקסבלאַט" אין זיין ארטיקעל א. ג. די יוד. קאָאָפּ. בעוועגונג מוז אויפ'עבען איצט ווערט די דאָזיגע בעוועגונג פאַרנאַכלעסיגט סאַלע אָן אויפ'ן פאַרבאַנד פון די יוד. קאָאָפּ. געזעלשאַפטען אין פוילען און אויפ'ן לאָדזער ראַיאָן-קאָמיטעט אין עס ווערען אַזש צוויינגעצויגען די בעאַמטע פון די קאָאָפּ. נישט דעם פאַרבאַנד וויל איך דאָ פאַרטיידיגען, ווייל ער ווארשיינליך האָט זיך זיינע בערעכטיגטע אורזאַכען ווען ער טוט אַמאָל נישט בכל מות זיין אַרבייט, אָבער ה' בן אורי האָט דאָך געדאַרפט איידער ער איז געגאַנגען קריטיקירען דעם לאָדזער ראַיאָן-קאָמיטעט, געוואָהר ווערען צי האָט דער ראַיאָן-קאָמיטעט עפּיס געטאָן אַרום דער 5-טער אָקטאָבער פייערונג, און וואָלט ער זיך פאַראינטערעסירט, וואָלט ער געוואָהר געווערען, אַז ד. 30 סעפּט. האָט דער ר. ק. אונטערגעשיקט אַ צירקולאַר צו אַלע קאָאָפּעראַטיוון אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע וועגען דער בעריכטונג פאַר דער קאָאָפּעראַציע פון 5-טען אָקטאָבער, מיט דער אָנווייזונג, אַז אין די ראַמען פון מעגליכקייט זאָל דער טאָג געפייערט ווערען, עס זאָלען איינגעאָרדנט ווערען פאָרלעזונגען אויף קאָאָפּ טעמעס, אָבער, אַז דער היי-יאָהריגער 5-טער אָקטאָבער איז אויסגעפאַלען ערב-סוכות, צוליב וואָס די יודישע בעפעלקערונג האָט נישט געהאַט קיין מעגליכקייט עפענטליך צו פייערן, ווייל קיין שום עפענטליכע פערזאַמלונג וואָלט זיך אין דעם טאָג נישט איינגעגעבען — זענען אין דעם שולדיג די פיהרער פון דער יוד. קאָאָפּ. בעוועגונג? דער בעסטער בעווייז איז, אַז מיט אַ יאָהר, ווען דער 5 טער אָקטאָבער איז אויסגעפאַלען אין אַ פרייטאָג, האָבען מיר אין אַ רייהע פּינקטען, בתוכם לאָדז, איינגעאָרדנט פאָרלעזונגען מיט דער בעטייליגונג פון פאַרשטעהער פון צענטר. ה' בן אורי זאָגט, אַז דער לאָדזער ראַיאָן קאָמיטעט בעגניגענד זיך בלויז מיט'ן אַריינשיקען בריף אין די בענק וועגען איינצאָהלען מיטגלידס-ביטראַג. ניין, דאָס זאָגען עדות די קאָאָפּעראַטיוון, וועלכע זענען פאַרבינדען מיט'ן ר. ק. אַז אַ גרויסען טייל פון דער געזונטקייט און נאָרמאַלקייט פון אונזערע יודישע קאָאָפּעראַטיוון געהער דעם לאָדזער ראַיאָן-קאָמיטעט. ער מאָהנט געלד, אמת, דערפאַר ווייל דאָס איז זיין איינציגסטער הכנסה-קוואַל.

ה' בן אורי קריטיקירט די פאַראַיאָהריגע פאָלקס אוניווערזיטעט ביי דער לאָדזער האַנדווערקער-בּאַנק. דאָס איז נישט געוועזען קיין פאָלקס אוניווערזיטעט ביי דער האַנדוו.-באַנק. נאָר פון לאָדזער ראַיאָן-קאָמיטעט.

די פאָרלעזונגען זענען פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון דער האַנדוו. באַנק. כמעט אַ גאַנצען ווינטער זענען פאָרגעקומען פאָרלעזונגען און, זומער איז די צייט נישט ענטשפּרעכענד אויף עפענטליכע קולטורעלע אַרבייט

עס זענען אָנגעפיהרט דירעקטאָרען אינ-סטרוקטאָרען. יאָ, אמת. מיר האָבען זיי איינגעלאַדענט, ווייל זיי, וועלכע קענען די קאָאָפּ. בעוועגונג זאָלען האַלטען רעפעראַטען פאַר די צוהערער, איז אַלזאָ אַנ'עוולה, אַז מיר האָבען געבעטען רעפערענטען, וועלכע קענען גוט די בעוועגונג.

וועגען די בעאַמטע אין די קאָאָפּעראַטיוון. בערעכט ה' בן אורי, אַז זיי זענען די פּיאָנערען פון דער יוד. קאָאָפּעראַציע. אָבער ביי די הער-שענדע בעדינגונגען אין יוד. געזעלשאַפטליכען לעבען. זענען זיי דאָך נישט די פיהרער פון די קאָאָפּ אין אַז זיי מוז מען פאַראינטערעסירען מיט דער בעוועגונג, כדי זיי זאָלען קענען די קאָאָפּ. אידעע ווייטער פאַרשפּרייטען — דאָס איז ריכטיג. אָבער פאַרוואָס פרעגט איהר „ווי מען קאָן דאָס דערגרייכען?" איהר ווייסט דאָך, אַז פאַר'ן לאָדזער יוד. קאָאָפּ. בעאַמטענטום האָט זיין פאַראיין גע-עפענט אַ סעמינאַריום וואו עס קומען פאָר וועכענטליך לעקציעס וועגען דער קאָאָפּעראַציע אין אַלגעמיין און ספּעציעל וועגען דער יודישער קאָאָפּ.

צום סוף מאַכט ה' בן אורי אויספיהרען, אַז „מיט אַזאַ בעציהונג צו דער זאַך, ווערט די יוד. קאָאָפּ. בעוועגונג אין אַ קורצער צייט איינגעשלאָפען, און זיין עצה איז, אַז דערזעלבער ר. ק. וועלכען ער האָט אָקאָרשט בעטראַכט בקוויו אַלס ביטראַג מאָהנער, זאָל אויף זיך נעמען די איניציאַטיוו אָנצוהויבען צו פיהרען אַן עפענטליכע קולטורעלע אַרבייט צווישען די לאָדזער יודישע מאַסען.

דער ר. ק. האָט זיין חוב בנוגע דער יוד. קאָאָפּ. בעוועגונג אין לאָדז, וואָיעוואָדזטווע, דערפילט, די פיהרער פון דער יוד. קאָאָפּ בע-וועגונג האָבען שטענדיג און רעכטצייטיג געפיהרט אַנ'אויפקלערונגס-אַרבייט צווישען די ברייטע יוד. פאָלקס-מאַסען אין לאָדז און אומגעגענד, וועגען דער בעדייטונג פון דער קאָאָפּ. פאַר יודען. אויף דעם זאָגט עדות דער צוטרוי, וואָס עס ווייזען צום ראַיאָן-קאָמיטעט די עטליכע פופציג קאָאָפּעראַטיוון, וואָס שטעהען מיט איהם אין פאַרבינדונג.

פ. ג—ק.

ד"ר גאָלדמאַן בעשטימט

אַלס הויפּט-דאָקטאָר פון יוד. שפּיטאָל אויף טשיסטע אין וואַרשא

דאָס פּרעזידיום פון וואַרשאָווער מאַגיסטראַט האָט איינשטימיג בעשטימט אויפ'ן אמט פון הויפּט דאָקטאָר און דירעקטאָר פון יודישען שפּיטאָל אויף טשיסטע אין וואַרשאַ דעם ד"ר אַנטאָני גאָלדמאַן, דעם לאַנגיאָהריגען הויפּט-דאָקטאָר און אָרדינאַטאָר פון פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל אין לאָדז.

דער בעשלוס פון מאַגיסטראַט איז אָנגענומען געוואָרען אויפ'ן גרונד פון אַ קאָנקורס, צו וועלכען עס האָב'ן זיך געמעלדעט 11 דאָקטוירים. די שפּי-טאָל-אַבטיילונג האָט פון די 11 אָפּערטען אויסגע-קליבען דריי און פון די דאָזיגע דריי איז בעשטימט געוואָרען ד"ר גאָלדמאַן. מאָנטאָג ווערט אונטערגע-שריבען ווערען די נאָמינאַציע און ד"ר גאָלדמאַן נעהמט איבער זיין אמט אין ערשטער העלפט יאַנואַר.

וועגען דעם, אַז ד"ר גאָלדמאַן ווערט בעשטימט ווערען אויף זיין איצטיגען אמט האָבען מיר שוין געשריבען מיט עטליכע חדשים צוריק. ד"ר גאָלד-מאַן איז איינער פון די בעסטע כירורגען אין פּוי-לען און דערביי איז ער אויך איינער פון די בעסטע פאַכמענער אויפ'ן געביט פון שפּיטאָל-פאַרוואַלטונג.

דאָס לאָדזער שפּיטאָל א. נ. פון פּאָזנאַנסקי האָט ער איבערגענומען מיט 30 בעטען און אי-בערגעלאָזט מיט 200 בעטען. פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל ווערט איצט פאַררעכנט צו די שפּיטעלער פון איראָפּעאישען פאַרנעם.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאַניע" נאַרוטאָוויטש 20

איילט צו זעהען די לעצטע גאַסטשפּילען פון בעריהמטען אַרטיסט פון סטאַניסלאַווסקי'ס קונסט-טעאַטער אין מאָסקווע, פּיסקאַטאָר-טעאַטער אין בערלין

פּאָול באַראַטאָוו

היינט, דינסטאַג, ד. 23. דעצעמבער, 9.15 אין אָווענד

פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. אָן

גאָט פון נקמה

דראַמע אין 3 אַקטען פון שלום אַש. הויפּט-ראָל „יאַנקעל שאַפּשאָ-וויטש"—פּאָול באַראַטאָוו.

דאָנערשטאַג, ד. 25. דעצ., 4 נאָכמ. גרויסע פאָלקס-פאָרשט. פון 50 גר. ביז 2 זל. אויפ'ן אַלגעמיינעם פאַרלאַנג צום לעצטען מאָל

הינקעמאַן

טראַגעדיע אין 3 אַקטען (6 בילדער) פון ערנסט טאָלער. הויפּטראָל הינקעמאַן—באַראַטאָוו

פרייטאַג, ד. 27. דעצ. פּרעמיערע! צום 1-טען מאָל אין לאָדז די גרעסטע סצע-נישע פון פאַריזער און [illegible]

מיט פּאָול באַראַטאָוו

יאָ, אַ מאַן — נישט אַמאַן?...

ס'נעהמען אַנטייל פרויען: מ. ראַיען, ס. פלאַים, י. פלאַים, ס. פּאָזנאַנסקאַ. מענער: ח. בראַקקוזש, מ. גוריוויטש, י. גרינהויז, י. ווינבערג, ס. מעלמאַן, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פלוים. סופלער: מ. איינזענבערג. בילעטען צו בעקומען אין פילהאַרמאַניע-קאַסע.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) לייגוועבער (פרייהייטס פּלאַץ 2), וואַ-סשיצקי (נאַפּיורקאָווסקי 27), האַרטמאַן (מלינאַרס-קאַ 1), דאַנילעצקי (פּיעטריקאָווער 127), פּערעלמאַן (ציגעלניאַנאַ 64), צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37).

פאַר קאָמוניסטישער טעטיגקייט

(א) בן ציון בערמענשטיין (פּאָמאָרסקאַ 73) איז אין קרייז-געריכט געמשפּט געוואָרען פאַר קאָ-מוניסטישער טעטיגקייט. דאָס געריכט האָט איהם פאַרמשפּט אויף אַ יאָהר פעסטונג.

נייער לייטער פון 7 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט

(2) דער פּאָליציי-אַספּיראַנט סטאַניסלאַוו דרווילינסקי פון ביאַליסטאָק האָט פון נעכטען אָן איבערגענומען דעם אמט פון פאַרטרעטענדען ליי-טער אין 4 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

לעבעדיג בעגראַבען

דער 37-יאָהריגער מיכאל גורניאַק, וועלכער פלעגט איבערפיהרען זאַמד, האָט נעכטען בייטאָג, אין דאָלי ביי דער בזשעזשינער גאַס, אָנגעשיט זיין פוהר מיט זאַמד. פּלוצים האָט זיך די ערד איינ-געריסען און גורניאַק איז אַריינגעפאַלען אין אַ גרוב ווערענדיג פאַרשיט מיט ערד.

ווען מען האָט דעם אומגליקליכען אַרויסגע-נומען איז ער שוין געווען טויט.

ווער ווייסט?

וואָלף טעמפּעלהאָף האָט אין 1928 י. גע-וואוינט אויף מרדכי גבאי'ס גאַס 15.

זיין טאָכטער, וואָס וואוינט אין ניו-יאָרק האָט נישט פון איהם קיין שום ידיעות, און בעט אַלע וואָס ווייסען, וואו ער געפינט זיך, מיטצוטיי-לען אין רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט", אָדער אויף איהר אַדרעס אין ניו-יאָרק לויט'ן אַדרעס:

Mr. Bugin, 737 So Bolevard
Bronx, New-Jork.

קופּאָן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג דינסטאַג, דעם 23-טען דעצעמבער

אַ בעקאַנטער יוריסט
ערטיילט יורידישע עצות
פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַק-ציע פון אונזער צייטונג, פּיעטריקאָווער 21.

אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון „נייעם פאָלקסבלאַט" — פון דעם זעלבען טאָג. —

וועגען אַ יודישען קולטור-קלוב אין לאָדז.

(אַ בריף אין רעדאַקציע)

איינ'ס וועלכעס פון דער לאָדזער יודישער קולטור איז שטיל. מיט יאָהרען צוריק האָבען מיר געקענט שטאָלצירען צ. ב. מיט'ן „הזמיר", וואָס האָט געפיהרט אַ פּלאַנמעסיגע אַרבייט אויפ'ן קול-טור-פראָנט פון אונזער שטאָט.

היינט אָבער בעשטעהט די הויפּט-עובדה פון דער איצטיגער פאַרוואַלטונג צו פיהרען מחלוקות מיט'ן כאָר צוליב יחוס.

פון די אַמאָליגער דראַמאַטישער קונסט, „האַרפע", „אַרבייטער-היים", וואָס האָבען בעשטאַ-מיסג'ורקט, אַז די יוגענד זאָל זיך ווי עס איז זיך אויסלעבען קולטורעל, איז היינט צו טאָג נישט געבליבען קיין זכר לסימן. דערפאַר לאָזט זיך אָבער לעצטענס בעמערקען סמנים פון דראַנג, און דער-הויפּט ביי געוויסע טיילען פון אונזער געזעל-שאַפט. פאַר קולטור. ביי דער געלעגענהייט וואָלט מען בעדאַרפט זיך דערמאָהנען אַפילו פאַר דער מלחמה, איז אַ פשיטא אין דער מלחמה זענען צו אונז אַראָפּגעקומען בעריהמטע ליטעראַרישע פערזענליכקייטען און היינט האָט וואַרשאַ בלויז די די בכורה'דיגע זכיה צו זעהען און הערען די בע-דייטענדסטע שריפטשטעלער. עס קומט אויס, אַז דאָס יודישע לאָדז וואָלט געווען אויסגעמעקט פון דער וועלט מאַפּע. ביז איצטאָ איז זיך נישט געפינען קיין איינציגע יודישע געזעלשאַפט, וואָס זאָל זאָר-גען, אַז דער יודישער קינסטלער זאָל האָבען אַ מעגל פקיים אונז צו בעזוכען.

פּערהאַפּ ביי אונז אין שטאָט וויכטיגע גע-ציאַלע געזעלשאַפטען, וועלכע האָבען אָבער קיין לאָקאַל נישט און קיין שום פּריבאַטע וואו דאָס קינסטלע-רישע וואָרט אין שפּראַך זאָל קומען צום אויסדרוק. ווייל, ליידער, איז קיין מעצענאַטען ביי אונז נישט בנמצא. דערוויל פאַרגייהען קינסטלערישע כוחות ביי אַ גלייכגילטיגע בעציהונג פון דער יודישער געזעלשאַפט.

דעריבער איז שוין געקומען די העכסטע צייט אַ טראַכט צו געבען וועגען שאַפען אַ יודי-שען קולטור קלוב פאַר די יונגע שאַפענדע כחות אויפ'ן געביט פון קולטור.

מיכאל שאַפּירא.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דינסטאַג ד. 23 דעצעמבער

11.50 – צייט-סיגנאַל; 12.05 – גראַמאָפאָן-פּליטעס; 13.15 – טאָג-פּראָגראַם; קינאָ- און טעאַטער-רעפּערטואַר; 15.35 לופט-פּאָליצ. מיטט; 15.50 פאָרלעזונג; 16.15 גראַמאָפאָן-פּליטען; 17.15 פאָר-לעזונג; 17.45 פּאָפּולערער סימפאָנישער קאָנצערט; 18.45 פאַרשידענעס; 19.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען; 19.25 גראַמאָפאָן פּליטען; 19.35 ראַדיאָ זשורנאַל; 19.50 טראַנסמיסיע פון גרויסען טעאַטער אין וואַר-שע: אָפּערע, [illegible].

אַרויסגע'גנב'עט דעם „לא תגנב" פון „אהל-יעקב"

(נישט קיין פעליעטאָן)

פאַראַיאָהרען ווינטער איז אין שוהל „אהל-יעקב" געשעהען אַ גנבה, מ'האָט אַרויסגע'גנב'עט אַלע עלעקטרישע לעמפּלעך פון די לאָמפּען, האָ-בען די גבאים פון דער שוהל צוזאַמענגערופען אַ זיצונג, מ'האָט זיך געריבען די שטערנס, מ'האָט געטראַכט און געטראַכט, ביז מ'איז געפאַלען אויף גאָר אַ שאַרפער המצאה, גאָר פשוט – אָנלערנען די גנבים, זיי זאָלען דאָס האָבען אַ בכיה לדורות.. און מ'האָט געקויפט לעמפּלעך דירעקט פון דער פאַבריק, מיט איינגעברענטע צייכענס פון „אהל-יעקב" און מיט אַ צושריפט אין לשון-קודש „נגנב" דאָס הייסט, טאָמער וועט מיט די דאָזיגע לעמפּלעך טרעפען דאָס זעלביגע, וואָס עס האָט בעטראָפען מיט די פאַראַיאָהריגע און עס וועט קומען אַ גנב, וואָס וועט זיך וועלען מרחם זיין איבער זיי און ער וועט דערזעהן די צייכענס מיט דעם אויפשריפט, וועט ער אַנטלויפען וואו דער פעפער וואַקסט... דער גנב וועט דאָך איינזעהען, אַז זיין טרחה איז בחנם, ווייל סיי ווי-סיי וועט ער דאָך נישט האָבען וואו אַהינצוטון אַזעלכע לעמפּלעך, טאָ נאָך וואָס זאָל ער נאָך פאַרדינען אַנ'עבירה אין גנב'ענען... וועט ער זיך אָפּטאָן אַ מנחה גדולה אַ קוש-טון דעם פּרוכת און וועט זיך געהן זיין וועג, טראַכטענדיג רוח והצלה יעמוד לגנבים ממקום אחר...

איז אָבער משמ'זות געקומען אַ גנב אַ למדן, וואָס פאַרשטעהט זיך אויף די שוואַרצע פּינטעלעך און אַזוי ווי ער האָט זיך גענומען פאַר דער מלאכה און האָט אויך איבערגעלייענט אויף די לעמפּלעך דאָס וואָרט „נגנב", האָט ער געלערנט דעם פּשט, אַז די שוהל „אהל יעקב" האָט די לעמפּלעך גע-גנב'עט, אָדער אין בעסטען פאַל, געקויפט גע'גנב'ע-טע און „גונב מן הגנב" איז דאָך אַ בפירושער כלל אין דער גמרא, איז – פּטור, מעג איך דאָך שוין אוודאי אין אוודאי זיי גנב'ענען... האָט זיך דער גנב, דער „למדן", געמאַכט דעם דאָזיגען היתר און האָט אַרויסגע'גנב'עט די דאָזיגע לעמפּלעך, מיט'ן אויפשריפט צוזאַמען...

איצט ערשט האָבען זיך די גבאים דערוואוסט, אַז פאַר אַ גנב איז גאָר קיין שלום נישטאָ. און ס'איז טאַקע אַ גרויסער וואונדער אפשר נאָך גרע-סער פאַר'ן וואונדער פון פּך השמן, אַז גבאים זאָ-לען דאָס נישט וויסען...

פון דער דאָזיגער סענסאַציאָנעלער גנבה האָב איך מיר דערוואוסט דעם שבת-צו נאַכטס ווען איך בין געווען אין „אהל יעקב" צוליב דער חנוכה פייערונג, וואָס די דאָזיגע שוהל האָט איינגעאָר-דנט און האָט צו דעם צוועק איינגעלאַדען צו האַלטען אַ רעדע, מעבּרי די דומאַ, דעם ד"ר י. פּרענקעל, וועלכער האָט אויף אַ גאָר פיינעם אופן בע'דרשנ'ט און עס זענען געקומען אַ גרויסער צאָהל שול-יונגען.

שר של אש.

טעאטער, קינא און מוזיק

וועכענטליכע אפטיילונג

דער „דבוק" אויף דער פראנצויזישער ביהנע

(בריף פון פאריז)

מיר האבען שוין אמאל געזעהען דעם „דבוק" אין גאסטאן באטי'ס שטעלונג. דאן איז דאס געווען אין קליינעם אינטימען סטודיא דע שאנז עליזע. איצט זעהען מיר ווידער אמאל ש. אנסקי'ס ווערק, אין פיל גרעסערען מאנפארנאס-טעאטער, וועלכער איז איבערגעגאנגען צו באטיס ארטיסטישער ליימונג.

און ווידער אפלאדירען מיר אנזערע יודישע פיעסע אויף פראנצויזיש.

באטי'ס „דבוק" איז פיל ענגליכער צו דער שטעלונג פון די „ווילנער" ווי צו דער „דבוק" פון „הבימה". „הבימה" פערטרינקט אויך די פערסאנאזשען מיט איהר באלעט-סטיל. די התונה דער שנארער-טאנץ, שנארער מאסע — דאס אלץ פערגיסט אווי די פיעסע גופא, אז מ'זעהט די שיעור ניט ארויס. די „ווילנער" מאכען די „חתונה", די מאסען-סצענען, אבער פיל ליכטער. זיי ווילען מעהר ארויסשטעלען דעם קאנפליקט פון די מיסטישע נשמות.

באטי האט זיך אפגעשטעלט ביי דער הייליגקייט פון דער זאך, ביי דער מיסטעריעזער און נאבעלער טיים פון דער דראמע.

אין סטודיא-טעאטער געדענק איך, איז די גאנצע חתונה בעטראפען געווארען אין א מין אונטער-הויף. צו וועלכער ס'איז ארויס דורך טרעפלאך. דא אין די ביהנע פיל גרעסער און זי שפילט זיך אפ אין הינטערגרונד.

עס איז קאמיש, אז דער רעזשיסאר פון „דבוק" האט זיך געהאלטען ביים טעקסט.

עס קלינגט אפילו אביסעל משונה'ריג צו הערען ווי חנן, לאה, סענדער און דער „מיראפאלער" רעדען פראנצויזיש. עס קומט אויס ניט ווייניגער פריקרע צו זעהען ווי פראנצויזישע ארטיסטען, ווייט פון יודישען בית-מדרש לעבען ווערען פלוצלינג פערוואנדעלט אין „בטלנים" אין גמרא קעפלעך, אזוי זיי שאנצען א חסידיש ריקודל. דאס אלץ איז אמת, אבער מען מוז באלד אונטערשטרייכען, אז עס זעהט זיך אן אין דער שטעלונג די פרוכט פון לאנגער און פלייסיגער ארבייט. מ'דארף נישט פערגעסען, אז יעדער זשעסט, וואס איז אזוי נאר-מאל ביי א יודישען אקטיאר איז ביי זיי איינגעלערנט.

נעהמט למשל, די סצענע אין ערשטען אקט, ווען די יודענע קומט וויינען פאר דער „ריינקייט" דא איז זי נישט יודיש. מ'קען נאך אויך אנדערשוואו אויסכאפען אזעלכע פעהלערען אבער מ'מוז באלד אפשאצען די גאנצקייט פון דער שטעלונג און די הויכע נשמה, וואס פלאטערט אין איהר.

באטי האט זיך בעצויגען צו אונזער פיעסע מיט דער גרעסטער אכטונג און ליבע, ס'איז קענטיג, אז די פיעסע האט איהם פערכאפט.

ער האט אפילו געמאכט א קליינע ערפינדונג.

יעדען איז בעקאנט, אז אין דריטען אקט בלאזט מען שופר, כדי ארויסצוטרייבען דעם „דבוק" פון דער אומגליקליכער לאה. א שופר האט א טבע, אז ער פערשטעפט זיך תמיד מיט'ן שטן און וויל נישט בלאזען. וואס האבען געטאן די פראנצויזען? האבען זיי אויסגעפונען א ספעציעלען מוזיקאלישען אינסטרומענט, וואס אימיטירט דעם שופר. גיט אין איהם די שטימקייט פון טאן, די קאליר, אבער ער בלאזט ווען מ'וויל און טוט נישט צו להכעיס ווי דער אלטמאל בייזער שופר. ווי עס ווייזט אויס, האבען די פראנצויזען מורא געהאט זיך צו פערטשעפען מיט'ן שופר. אז ער וויל נישט פאלגען יודען, היינט, וואס וועט שוין זיין ביי פראנצויזען?

מיר מוזען בעטאנען דעם ערנסט, מיט וועלכער מארגאריט דשאמיא שפילט לאה.

זעהר א גוטען איינדרוק מאכט דער פראנצויזישער „משולח" (דאזשע קארל) זיין שטימע איז פיין, קלאנגפול און גלייכצייטיג געהיימניספול. מיר שאצען אויך אפ די גרויסע בעמיהונגען פון לוסיען נאט אין דער ראל פון חנן.

מ'טאר אבער נישט פערגעסען דעם „מיראפאליער" אליין.

די וואונדערליכע יודישע דראמאטישע לעגענדע איז איבערזעצט געווארען אויף פראנצויזיש פון מארי טע־רעז קערנער, די מוזיק איז פון לעאן אלגאזי, וועלכער האט פיין בעארבייט יודישע פאלקס-מאטיוען. הערען מיר די „מוזינקע" און אנדערע פאלקס-מאטיווען אין דעם גייסט. אויף קיין איין מאמענט שטערט נישט די מוזיק צו דער האנדלונג, נאר אין געגענטייל — שטרייכט זי אונטער.

די קאסטיומען זענען הארמאניש צוגעקלעבען פון גאסטאן באטי.

נ. פראנק.

די גרויסע אש-פייערונג

אין יודישען טעאטער

די איינציגע אינסטיטוציע, וועלכע האט עפענטליך געפייערט דעם 50־יעהריגען יובל פון גרעסטען יודישען דיכטער שלום אש איז געווען דאס יודישע טעאטער אין פילהארמאניע.

— די פייערונג איז פארגעקומען פרייטאג אין אווענד, ס'האט זיך צוזאמענגעקליבען א זעהר גרויסער עולם פון יודישע אינטעליגענץ און בעוואוסטזיניגע יודישע ארבייטער. דאס פראגראם איז בעשטאנען פון שלום אש'ס דראמע „גאט פון דער נקמה" אויסגעפיהרט דורכ'ן אנסאמבל פון יודישען טעאטער, בראש מיט פאול בארטאשאוו און פון א קורצען פארטראג וועגען דעם שאפען פו[ן] שלום אש געלייענט דורך רעד. לאזאר פוקס.

רעד. פוקס האט אין א הערליכען קאנצענטרירטען פארטראג געשילדערט דאס שאפען פון שלום אש, די אונשטערבליכע ווערק, וועלכער ער האט געגעבען זיין פאלק און דער גאנצער וועלט, וועלכע האט שוין געגעבען איהר הסכמה־התימה פאר דעם יובילאר. דער פרעלעגענט האט אנאליזירט די גרויסע ווערטען אין די ווערק פון שלום אש, וועלכער האט אין יעדען מענש געפונען א פונק פון הייליגקייט, סיי ביי „מאטקע גנב", סיי ביי יענקעל שאפשאוויטש איז פערהאן עפעס אזעלכעס וואס איז ביי איהם דאס הייליגסטע און וואס ער זעט פאר קיין שום פרייז נישט לאזען אנריהרען. שלום אש איז אויך געווען דער שילדערער פון יודישען שטעטעל, פון די יודען אין שטעטעל, פון טרויער און פרייד פון שטעטעל.

דער רעפעראט פון רעד. לאזאר פוקס איז אין אלגעמיין געווען א מייסטערווערק פון ליטעראריש[ען] אנאליז פון שלום אש און זיינע ווערק, דאס פובליקום האט דעם רעדנער בעדאנקט מיט רוישענדע אפלאדיסמענטען.

דאן איז געגעבען געווארען די פארשטעלונג פון „גאט פון נקמה".

בארטאשאוו האט ווידער אמאל אין דער ראל פון יענקעל שאפשאוויטש בעוויזען, אז ער שטייגט איבער זיך אליין, זיינע סצענעס אין דריטען אקט האט פערכאפט און מיטגעריסען יעדען איינציגען זיין יעדער זשעסט האט „געררעדט" זיין יעדע בעוועגונג האט געגעבען צו פערשטעהן, בעזונדערס שטארק איז געווען ד' יסצענע ווי ער מאכט דעם חשבון מיט דעם רבונו של־עולם.

א זעהר אנגענעהמע איבערראשונג איז ווידער געווען קורץ אין דער ראל פון עליע.

די שווערע ראל פון שלומקע האט געשפילט וויינבערג מיט פיל פערשטענדניש. די אש־פייערונג האט געמאכט דעם בעסטען איינדרוק. און דער טעאטער־דירעקציע קומט א יישר כוח פאר דער אי[נ]ניציאטיוו און אדורכפיהרונג.

אפלאדיסמענטען אין קינא

יעדע קונסט איז פערבונדען מיט בעוואונדערונג, מיט פריידיגען ענטוזיאזם. מ'קען זיך נישט פארשטעלען א טעאטער־שפיל אהן אפלאדיסמענטען, דורך'ן אפלאדיסמענט דריקט דער צושויער אויס זיין בעגייסטערונג פאר דער קונסט און אויף א פער שטענדליכען אופן האט זיך דער ענטוזיאזם און בעגייסטערונג אריבערגעטראגען אויך אין קינא.

עס בלייבט בלויז אפען ד' יפראגע, אויב דאס פובליקום רעאגירט אויף דער קינסטלערישער ליי־טונג פון קינא. וועמען אפלאדירט דאס פובליקום דעם אינהאלט פונ'ם פילם, אדער דעם שרייבער פונ'ם מאנוסקריפט, בעוואונדערען זיי דעם הויפט־ראליסט אדער דעם רעזשיסער? אין א טעאטער פון לעבעדיגען ווארט קען מען גלייך דערפאהרען, וועמען דער צושויער שענקט זיין ענטוזיאזם, וועמען ער בעוואונדערט און וועמען ער פעראורטיילט, — אבער שווער איז צו אורטיילען וועגען קינא.

אלוא, וועמען שענקט דער צושויער זיינע אפ־לאדיסמענטען אין קינא?

געוויס, געהט אויפ'ן ערשטען פלאץ דער הויפט ראליסט, אדער דער סטאר פונ'ם פארגעבראכטען פילם, — און אט איהם איז מען מזכה מיט'ן גאנצען כבוד, וואס שייך דעם רעזשיסאר פערגעסט דאס פובליקום, אויב אזעלכער עקזיסטירט אפילו— דער רעזשיסער ווערט פערשאטענט אינ'ם פראכט פונ'ם סטאר און זעלטען ווען זיין נאמען ווערט דערמאהנט פונ'ם צושויער.

עס איז ווירקליך א ריהרענדיגער מאמענט, ווען פובליקום אפלאדירט אין קינא, — די פיגורען אויפ'ן עקראן זענען שטום, זיי פערנעהמען נישט דאס מינדעסטע רעאגירען פונ'ם צושויער, דער צושויער גופא ווייסט עס, און דאך קען זיך דאס פובליקום אפטמאל נישט איינהאלטען אין זיין בעגייסטערן ענטוזיאזם.

און דאס בעווייזט דעם גרויסען ווירקונגס־כוח, וואס דער פילם פערמאגט, דאס ווייזט, ווי אזוי דער פילם דרינגט אריין, אומיטעלבאר אינ'ם וועזען פונ'ם צושויער און בעהערשט איהם אזוי, אז מ'פערגעסט, אז מ'האט פאר זיך בלויז אן עקראן מיט שטומע פיגורען און נישט א ביהנע מיט לעבעדיגע מענשען, וואס רעאגירען אויפ'ן יעדען מינדסטען אויסדרוק פונ'ם צושויער.

לאגיש גענומען איז דאס אפלאדירען אין קינא א נאנסענס, אבער פסיכאלאגיש האט ער א בעשטימטען יסוד. דאס אפלאדירען ווייזט, אז דאס קונסט-ווערק לעבט און רייסט מיט אויך דעם צושויער. דאס הייסט, אז עס איז פערהאן דער קאנטראקט, וואס בעוועגט צום אילוזאריש[ע]ן, צום קענען זיך פארשטעלען און אזוי ארום ווערט דאס אפלאדירען אין קינא א פערשטענדליכע דערשיינונג, עס בעקומט א פסיכאלאגישע בעגרינדונג.

מעשה'לער וועגן יודישע אקטיארעז

מאלי פיקאן

ווען מאלי פיקאן איז געקומען קיין אמעריקע און געשלאסען א א קאנטראקט אויפצוטרעטען, צוזאמען מיט איהר מאן יאנקעל קאליך, האבען מיר בעשלאסען, אז די פיעסע, מיט וועלכער זי זאל אנהייבען, זאל זיין „יאנקעלע". פאר אמעריקע אבער דארף מען עס איבערמאכען, אריינגעבען מעהר פערזאנען, מאכען נייע מוזיק, נייע דעקאראציעס קאסט — אויספיהרען עס אויף א גרעסערען מאסשטאב. איך שמועס אפ מיט קאליכ'ן זיך צו טרעפען ביי מיר אין דערהיים אויף מארגען, צוועלף א זייגער. איך האב געפיהלט, אז דא קומט עפעס א נייע עפאכע און מען דארף געבען ווי מען דריקט זיך אויס אויף טעאטער־לשון, א מאמבע. איך האב געדענקט געפלאקעט, קוים דערווארט דעם מארגען ווי צו זעהן ארבייטען אויף דער נייער מוזיק פון „יאנקעלע". ניצעגריג און הארטענויג, רעד איך צו זיך אליין: איך האב א נייעם סטאר, איך האב א נייע מאמבע. און מען האט געלערנט פון סטארס און יענע יאהרען, האט מען פאר זיך געזעהען הויכע פיגורען. ווי אדלער, קעסלער, בערטא קאליש, מאשקאוויטש, הויכע אימפאזאנטע פיגורען. און מיין נייער סטאר וואקסט אין מיינע געדאנקען נאך העכער. און דאנצען און פאנטאזירען פון מיין נייער מאמבע און נייעם סטאר", איז געווארען צוועלף א זייגער. שארט זיך אריין א רויט מאנטעלע און אין דעם מאנטעלע האט זיך געדרעהט פינף־און־ניינציג פונט. זי נעמט ארויס א ריין ביכעלע און זאגט צו מיר מיט א בערלינער און ווינער העפליכקייט:

— הער רומשינסקי, אט האט איהר די פיעסע „יאנקעלע", — און זאגט ווייטער, — מיין יאנקעלען (מיינענדיג איהר מאן) האט מען ארויסגעווארפען נאך באסטאן. מען האט אונז איינגעלאדען דארט פאר א קאנצערט, איז ער געפאהרען ארראנזשירען דעם קאנצערט, ער וועט קומען אין פערטעל נאך שפעטער.

א קוק געבענדיג אויף דעם ריין ביכעלע און אויף די פינף־און־ניינציג פונט, וואס איז געשטאנען נעבען מיר, פליהט מיר דורך א געדאנק: אט דאס איז די מאמבע? מיט דעם וויל איך שיסען אמעריקע? און איך טראכט זיך אויף א הויכען טאן: „וואס הייסט ער איז געפאהרען נאך באסטאן! וואס מיר באסטאן, ווער מיר באסטאן, דא איז ניו־יארק און ניו־יארק איז גאנץ אמעריקע! און איך שריי ווייטער: מיר דארפען געבען א מאמבע, א קנאק, א וועק (מיינענדיג געבען א וועק יענע סטארס) און דא איז ער זיך אוועקגעפאהרען נאך באסטאן! די צייט איז קורץ, און ער איז זיך אוועקגעפאהרען נאך באסטאן! דו ווייסט כאטש מאלי, (און איך גיי צו נעהנער צו די פינף־און־ניינציג פונט און נעהם נאך א העכערען טאן), דו ווייסט וואס עס הייסט איז ניו־יארק און סעקאנד עוועניו איינפיהרען אלס סטאר? און דיין יאנקעלע פאהרט זיך אוועק נאך באסטאן! מען דארף ארבייטען, מען דארף, מען מוז מאכען סוקסעס!

דא בין איך געווארען אביסעל מיד און געכאפט דעם אטעם. מאלי איז זיך געשטאנען און א זינקעלע און האט אויסגענוצט די געלעגענהייט פון מיין כאפען דעם אטעם, און זאגט צו מיר מיט אן אריסטאקראטישער רוהיגקייט:

— עס איז אמת, הערר רומשינסקי, אז ביי דארף ארבייטען און מען דארף מאכען סוקסעס, אבער מעהר פון אלץ וואס איהר פערזוכליך דארפט איז פאהר'ען קיין אייראפע און אפרוהען א יאהר צייט זיין אין א קורארט, אום צו בערוהיגען אייערע צושריענע נערוועז.

זי האט דאס געזאגט מיט אזאפיל רוהיגקייט, געלאסענקייט, און צו דער זעלבער צייט מיט א טאן פון מייער ליבע, אז איך האב מיך נישט נאר נישט בעלייזיגט, נאר איך זיך פערשעהמט פאר די פינף־און־ניינציג פונט, וועלכע האט געוואקסען און מיינע אויגען זייט דאן אלץ העכער און גרעסער.

יוסף רומשינסקי.

וואס אקטיארען דערצעהלען וועגען אברהם גאלדפאדען

געזאמעלט פון זלמן זילבערצוויג.

דער אקטיאר לעאן בלאנק דערצעהלט:

„בעת מען האט גענומען אין יאהר 1888 אויפפיהרען אין ניו־יארק גאלדפאדען'ס „גהינום און גן־עדן" („לא תחמוד"), אין אריענטאל טעאטער, האט דער דירעקטאר פון טעאטער, משה זילבערמאן, וועלכער איז געווען אן אקטיאר, און האט אין דער פיעסע נישט בעקומען קיין ראל, געפרעגט גאלדפאדען'ען:

— וואס פאר א ראל וועל איך שפילען?

— איהר וועט האבען די בעסטע ראל, — האט איהם גאלדפאדען געענטפערט, — איהר וועט זיצען אין קאסע און שארען געלד.

זילבערמאן, וואס איז געווען מעהר ביזנעסמאן ווי אקטיאר, האט אנגעקוואלען פון גאלדפאדען'ס ענטפער, און — די פיעסע איז דורכגעפאלען און אנשטאט צו מאכען א סך געלד, האט דער איינגענטימער פון טעאטער איינגעבעצען ארויסגעווארפען זילבערמאנ'ען פון טעאטער.

די אקטריסע רעגינא פראגער, וועלכע האט נאך גאלדפאדענס צוריקקומען פון אמעריקע געשפילט אין לעמבערג, דערצעהלט, אז בעת אברהם גאלדפאדען איז צוגעקומען צו דער גימפעל־טרופע, האט ער גראד אנגעטראפען דעם מאמענט, ווען זי האט געהאט חשק צו פערלאזען די יודישע ביהנע און אריבערגעהען אויף דער פוילישער.

גאלדפאדען האט דאס נישט דערלאזט און האט דערביי געזאגט:

„וואס הייסט, דו וועסט אוועק פון דער יודישער ביהנע? דו ביסט דאך בעשאפען געווארען צו זיין נאר א יודישע אקטריסע! א יודישע און נישט קיין גויאישע! ביי זיי, ביי די גוים, וועט דאך דיר אפט אויסקומען צו שפילען אזעלכע רא־לען, וואו דו וועסט זיך דארפען צלמ'ן! דו הערסט צלמ'ען"!

רעגינא פראגער, וועלכע איז נאך ביים הייב־טיגען טאג פרום, האט זיך דערשראקען פאר גאלד־פאדען'ס מוסר און טאקע געבליבען ביי דער יודי־שער ביהנע.

סעמועל פערקויף דערצעהלט, אז גאלדפאדען האט זעהר פיינט געהאט מענשען מיט רויטע בערד ווי מען פלעגט דערצעהלען, האט ד' ישנאה געשטאמט דערפון, וואס יצחק ליבערסקא, זיין ערשטער געשעפטס־פיהרער, איז געווען א רויטער. און גאלד־פאדען האט איהם נישט ליב געהאט, ווייל ער האט זיך נישט געלאזט שפייען אין דער קאשע.

איינמאל, ווען די טרופע האט געשפילט אין יאסי און האט געדארפט האבען שטעקענס און פי־קעס פאר דער פיעסע „עקדת יצחק", האט מען גע־רופען א בערשטען־פערקויפער, אז ער זאל צושטע־לען די שטעקענס פון די בארשטען, וועלכע פלעגען דעראך פערקלעפט ווערען מיט זילבער, אדער גאלד פאפיר.

אזוי ווי דער בערשטען־פערקויפער איז אריינ־געקומען מיט זיין סחורה און גאלדפאדען האט דערזעהען, אז ער איז א רויטער, האט ער זיך אפגעזאגט ביי איהם עפעס צו קויפען.

אין אפגרונט

סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן (34

ער האט איניגע מאל בעשלאסען צו בעזוכען דאקטאר בושערא און האט אלץ געבראכען זיין בעשלוס, ווייל ער האט זיך נישט געוואלט פערשאפען אומזיסטע וויטאג, דאך האט ער איינמאל געזאגט, אז ער איז געלאדען צו אן׳אונטערהאלט אין מיניסטעריום, און ער מוז דארטען זיין. פאני האט איבערגעקוקט זיינע קליידער, האט אויסגעפרעסט זיין ווייסען האלזבאנד, דאך ווען עס איז בעקומען די צייט צו געהן, האט ער חרטה געהאט. פאני האט איהם אבער שטארק צוגערעדט, זי האט איהם דערקלעהרט, אז ער דארף נישט ליידען צוליב איהר, און אז זי איז צופרידען, ווען ער וועט האבען פערגעניגען. מיט פערגעניגען האט זי איהם געהאלפען אנטאן זיינע קליידער, האט צורעכט געמאכט זיין האלזבאנד, האט צורעכט געמאכט זיינע האר, און האט אליין געלאכט פון איהר סיגארעטעל, וועלכען זי האט נישט ארויסגענומען מויל, און זי האט איהם געזאגט, אז די וואס וועלען מיט איהם טאנצען, וועלען זיך קרימען פון דעם רויך, וואס וועט זיך הערען פון זיין קאפ, ער האט געזעהן, ווי זי איז פרייליך און גוטמוטיג, און איהם האט לייד געטון, וואס ער נארט איהר, ער וואלט איצט מיט פערגעניגען געבליבען, ווען פאני וואלט איהם נישט צוגערעדט צו געהן און ארויסגעשטופט מיט געוואלד פון טיר.

געקומען צוריק איז ער שפעט. זי האט געשלאפען און פאר דער שיין פון לאמפ, האט איהר פנים איהם דערמאהנט פונקט אזא בילד, צוריק מיט דריי יאהר, ווען ער איז געקומען אהיים, נאכדעם ווי ער האט געהערט וועגען „סאפאס" קאריערע, וואס פאר א שמאטע ער איז דאס דעמאלט געווען! ער האט איצט געפיהלט, אז ער איז שוין מיד און קראנק.

דאס צימער, דאס בעט, די פרוי, פון אלץ האט איהם געעקעלט. ער האט גענומען דאס ליכט און איז אריין אין צווייטען צימער.

ער האט בעזאלט זיין אליין אין בעטראכטען גוט, וואס איהם האט געשראקען. א, גאר נישט האט אהם געטראפען, כמעט גאר נישט! — ער איז בלויז געווען פערליבט!

ווען ער איז געווען ביים דאקטאר אין הויז און האט פערבראכט א לאנגע צייט מיט דעם מיידעל, האט ער קיין זאך נישט געפיהלט, א חוץ א גרויסען פערגעניגען.

נאר ווען ער איז ארויס פון הויז און די טיר האט זיך בעשלאסען הינטער איהם, איז איהם געווארען אזוי גוט, אז ער האט געוואלט אויסשרייען פאר פרייד.

נאכ׳עם איז ער געווארען שוואך און צומישט, אין דער וועג אהיים האט איהם אויסגעזעהען אנדערש, פ׳עמר, און ער האט אליין נישט פערשטאנען, וואס מיט איהם טוט זיך, ביז ער האט בענומען רעדען צו זיך אליין: „אבער איך ליב איהר! אבער איך ליב איהר"!

און פון זיינע אייגענע רייד האט ער זיך דערוואוסט, אז ער איז פערליבט.

כדי צו זאמלען זיינע געדאנקען, כדי צו ברענגען אלץ אין ארדנונג, האט ער זיך געזעצט און האט געשריבען א בריף צו זיין אנקעל נצער, ער האט איהם דערצעהלט אלץ, ווי אזוי ער האט זיך מיט דעם מיידעל בעגעגענט אין וואלד, אין באהי, זיין בעזוך ביי בושערא.

„פלוצלינג איז זי געקומען צו מיר — האט ער געשריבען, — און איך האב מעהר קיין זאך נישט געזעהן. איהר נאמען איז אירענא. זי איז אזוי שענהייטליך שעהן; איהרע האר זעגען גאלד-בלונד, איהר מויל איז ווי ביי א קינד, שטענדיג מיט א שמייכעל אויף די ליפען. א, נישט דער שמייכעל, וועלכער פערשאפט מענער אזוי פיל זארג און מורא פאר די פרויען. נאר א קינדערישער און א גליקליכער שמייכעל. זי האט נישט ליב דאקטוירים. זי האט ליב רייזעס, זי ליבט צו פאהרען אויפ׳ן וואסער. זי האט דאס מיר אלץ דערצעהלט אין א שעהנער, ליבער און זיסער שפראך. איך האב דאס אלץ אויסגעהערט און בין געווען בעצויבערט. איך האב געפיהלט, אז דאס גליק פון לעבען רעדט צו מיר און אז איך דארף נאר כאפען דאס גליק, דארף איהם צונעהמען און אוועקטראגען מיט זיך".

— ווילסטו נישט געהן שלאפען מיין טייערער? — האט פאני איהם געפרעגט פון איהר בעט.

ער האט א ציטער געטון, האט אויפגעהערט שרייבען און האט בעהאלטען דעם בריף.

ער האט איהר געענטפערט עפעס בייז און איז אוועק שלאפען.

איצט האט ער געקלערט, אז ער איז שוין אויסגעהיילט פון דער וואונד, וואס האט זיך אויף איהם געזעצט. ער וועט נישט זיין דער נאר, און וועט נישט צולאזען די פרוי מקריב זיין זיין קאריערע, זיין לעבען און זיין עהרע.

ער האט איצט געפינען די רפואה און וועט זיך קורירען. אירענא זאל איהם בעפרייען פון זיין פאני.

מארגען, גלייך מארגען זאל ער פון איהר אוועק און זאל זיך מארשטעלען אלס פרייער, אלס ריינער מענש פאר זיין געליבטער.

אבער ער איז נישט אוועק מארגען, אויך נישט א בערמארגען. ער האט געמוזט האבען אן אויסרייד פאר זיין ענטלויפען. עס מוז זיין א קריג, כדי איינער זאל קענען אויסשרייען: „איך געה אוועק, כדי צוריק נישט צו קומען"! און פאני האט זיך גראד איצט אויפגעפיהרט אזוי גוט און אזוי זיס, ווי אין די גאנץ ערשטע צייטען.

האט ער דאך געקענט שרייבען „איך בין אוועק, אלץ איז אויס"! אפען איהר ווייטער צו דערקלערען, אבער די בייזע פרוי, וועט זיך נישט לאזען אזוי לייכט אפשאפען; זי וועט איהם אויסזיכען אין האטעל, אדער אין זיין ביורא. ניין, עס איז פיל בעסער, ער זאל זיך מעכען מוט און זאל איהר איבערצייגען פון דער נויטווענדיגקייט, זיי זאלען זיך שיידען אן קריג, אבער אויך אן רחמנות.

אבער ווען ער האט אזוי געטראכט, האט ער זיך דערמאנט אן אלעס דאזיגע מוט און ער האט אויפגעציטערט.

ער האט זיך פארגעשטעלט, אז ער וועט ווי זיין געליבטע ווארפט זיך אונטער די רעדער פון דער באהן, וועלכער פיהרט איהם אוועק.

דער געדאנק האט איהם אזוי געשראקען, אז ער האט מורא געהאט א קוק צו טון אויף די רעלסען.

ווען ער וואלט נאך געהאט א פריינד, וואס זאל אויף איהר אכטונג געבען נאך דער שיידונג, אבער זיי האבען זיך מיט קיינעם נישט בעקענט אין זייער געגענד און זיין פאני וועט זיך געוויס נישט קענען פערלאזען אויף די העטעמאס, וועלכע זענען שוין פערוואקסען געווארען פון שמוץ.

אבער דאך מיז דער בונד צוריסען ווערען, אזוי דאס מיז געשעהען, וואס גיכער. זשאן האט א גינע מאל בעזוכט דעם דאקטאר און זיין פליסעניצע אירענע, וועלכע איז צו איהם געווען אזוי ליב און אזוי פריינטלעך, ווי איינע וואס ווארט אויף א ליבעס דערקלערונג, און דאס האט איהם נאך שטארקער געטריבען צו מאכען א סוף צו זיין טרויעריגען לעבען מיט דער סאפא.

איהם איז אויך געווען שווער צו פאבריצירען די ליגענס פאר פאני, ווען ער פלעגט דארפען געהן צום בעזוך, און ער האט אויך נישט געקענט זיין אזוי פאלש צו קושען זיך מיט איהר פאר זיין געהן בעזוכען אן׳אנדער פרוי.

(פארזעצונג קומט).

פרויען וואס האבען א געליבטע

זענען ברוטאל צו זייערע מענער

ווען א פרוי הערט אויף ליב האבען איין מאן און זי פערליבט זיך אין אן אנדערען, איז זי צום ערשטען אזוי ברוטאל, אז אפילו דאס ברוטאלסטע בעשעפעניש אין דער וועלט קען זיך מיט איהר אין דעם נישט פערגלייכען.

ווען מען קוקט זיך צו צום לעבען, ווען מען שטודירט פיקטען, זעהט מען, אז אט די מיינונגען זענען נישט געשאפען געווארען גלאט אזוי זיך; דער אמת איז טאקע, אז קיינער קען נישט זיין אזוי ברוטאל ווי א פרוי, ווען זי הערט אויף ליב האבען איינעם און זי פערליבט זיך אין א צווייטען.

אזא פרוי שטעלט זיך נישט אפ פאר קיין זאך צו דערנידעריגען און בעליידיגען דעם מאן, וועמען זי האט פריהער ליב געהאט. וואס מעהר ער ווייזט איהר ארויס זיין ליבע, וואס מעהר ער ווייזט ארויס ווי שעקליך ער ליידעט פון איפערזוכט, אלץ ערגער איז דאס פאר איהם אין אזא פאל; זיינע ליידען פערשאפען איהר דעם גרעסטען פערגעניגען; זי פרעגעלט זיך ממש אין נחת ווען זי זעהט ווי ער בראט זיך אויפ׳ן פייער, און זי טוט אלץ, וואס זי קען נאר צו מאכען זיינע ליידען נאך גרעסער און נאך שטארקער.

איך ווייס פון אזא פאל:

א מאן האט עטליכע יאהר געפיהרט א ליבע מיט א יונגער פרוי, און ער האט זי ממש פערגעטערט. אין מאמענטען, ווען ס׳איז איהם געווען שווער אויפ׳ן הארצען און ער איז געווען מיד פון לעבען און פון קליינליכקייטען, וואס קלייבען זיך אן אויף דער נשמה, איז געווען גענוג, אז ער זאל א טראכט טון וועגען דער געליבטער און ס׳איז איהם גלייך געווארען גוט אויפ׳ן הארצען; אפילו ווען ער האט זי נישט געזעהן. האט ער אין געדאנק געגרעסט מיט איהר; דאס פנים פון דער געליבטער האט איהם שטענדיג געשוועבט פאר די אויגען, — זי איז געווען דאס גרעסטע גליק אין זיין לעבען.

האט זיך אבער איינמאל געטראפען א פאל און דער פערגליבטער מאן האט זיך אנגעשטויסען אן א פאקט, וואס האט איהם געגעבען א גרונד צו גלויבען, אז די געליבטע איז איהם געווארען אזוי געטריי ווי ער האט געמיינט...

און אבי ער האט זיך שוין פרייגעמאכט, אין קאפ אריין אזא געדאנק, האט ער זיך שוין א סך זאכען גענומען פארשטעלען נאך איבער ווי זיי זענען געווען אין דער ווירקליכקייט, און ביסלעכווייז איז שוין פאר איהם געווארען קלאהר ווי דער טאג, אז זי האט איהם שוין אודאי פערראטען נישט איין מאל, אז זי האט איהם אודאי אויסגעביטען אויף אן׳אנדערען שוין א סך מאל...

ער האט א סך געליטען איבער דעם; ער האט שטענדיג געטראכט דערפון, און ביסלעכווייז ביסלעכווייז איז ביי איהם אין הארצען אויסגעוואקסען א האס צו דער זינדליכער פרוי, וואס ער האט אמאל אזוי שטארק ליב געהאט.

דער האס איז געווארען אלץ גרעסער און גרעסער. עס איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז אלע מאל, ווען דער מאן האט זיך מיט דער געליבטער געטראפען, האט ער צו איהר קיין איין גוט ווארט נישט געקענט ארויסריידען. איין קוק אויף איהר איז געווען גענוג, אז ער זאל ווערען בייז און שרעקליך נערווועז...

דאס האט אויף דער יונגער פרוי שטארק געווירקט און זי האט אנגעהויבען ליידען שרעקליך איבער דעם. זי איז געווארען א תל, זי האט פערלוירען איהר פריהערדיגע לעבעדיגקייט, און שוין צו-אפט האט זי געוויינט מיט ביטערע טרעהרען, ווייל זי האט דעם מאן טאקע ליב געהאט.

און ווען דער מאן האט דערזעהען ווי זי ליידעט, ווי זי איז געווארען א תל, האט ער געפיהלט ווי דאס הארץ ווייסט איהם קוקענדיג אויף איהר; ער האט רחמנות געהאט, און כאטש ער האט מעהר צו איהר קיין ליבע נישט געפיהלט, האט ער פונדעסטוועגען געטון פאר איהר אלץ, וואס ער האט נאר געקענט, איז ער פונדעסטוועגען ביי איינעגע מאל געגאנגען געווארען צו איהר ווייך און צערטליך — אבי זי זאל אזוי פיל נישט ליידען.

דאס הארץ האט איהם נישט דערלאזט זי איבערצולאזען איינזאמען און אוועקגעהן, און ער האט דעריבער געהאנדעלט זעהר פארזיכטיג, ווי מען האנדעלט געווענליך ווען מען ווייסט, אז מען האט צו טון מיט א מענשליכער נשמה, וואס ליידעט...

די מעהרסטע בעסער-דענקענדע מענער האנדלען אזוי. ווען זיי הערען אויף ליב צו האבען א פרוי, זענען זיי צו איהר נישט ברוטאל און זיי מיסברויכען נישט דעם פאקט, וואס זי, די פרוי, איז אין זיי נאך איצט אויך פערליבט.

און אט ווענדען מיר נעהמען אן׳אנדער פאל:

א יונגע פרוי איז געווען פערליבט אין א מאן. זי האט דעם געל בטען ווירקליך פערגעטערט און זי האט זיך זעהר שטארק איבערגעגעבען דערמיט, וואס ער איז אן׳אנגעזעהענער מענש אין זיין קרייז, דאס האט איהר אבער פונדעסטוועגען נישט געשטערט צו פלירטעווען מיט אנדערע. און אזוי ווי זי איז געווען פון די טיפ פרויען, וואס ווייסען נישט וואו און ווען צו שטעלען א פינטעלע, האט זי שוין געפונען א נעלעגענהייט אפצונארען דעם געליבטען שפיצערהיים...

געשוויגט האט זי מאכען א סוף דערפון, אבער אזוי ווי הימעל און ערד האבען געשוואוירען אז קיין זאך זאל נישט געהען פערלוירען, האט זיך דער מאן דערוואוסט דעם אמת, און כאטש דאס איז פאר איהם א גרויסע ענטוישונג און א שרעקליכער קלאפ, האט ער פונדעסטוועגען מוחל געווען דער פרוי דעם געמיינעם פערראט און ווייטער פארטגעזעצט די בעציהונגען מיט איהר.

ער האט זי ליב געהאט, האט ער דעריבער געקענט פערגעבען, ער האט אויך צוגעזאגט צו פערגעסען, אבער דאס האט ער נישט געקענט. אפילו אין די בעסטע מאמענטען האט ער געטראכט וועגען דעם פערראט, און דאס האט איהם שרעקליך פערגיפטעט דאס לעבען.

עס איז אוועק א שטיקעל צייט און די יונגע פרוי האט מיט איהר פראקטישקייט איינגעזעהען, אז די ליבע וועט שוין איצטער צו קיין תכלית נישט פיהרען, האט פערדרעהט א ראמאן מיט אן׳אנדערען, און ביסלעכווייז האט זי זיך אין דעם נייעם ראמאן אזוי אריינגעלאזען, אז זי איז געווארען איינגאנצען גלייכגילטיג צום ערשטען. זי האט איהם אויפגעהערט ליב האבען, אדער אפשר האט זיך איהר בלויז געדאכט, אז זי האט איהם שוין מעהר נישט ליב.

ער האט זי אבער יא ליב געהאט, און ער האט זיין שטארקע ליבע צו איהר ארויסגעוויזען ביי יעדער געלעגענהייט. און וואס מעהר זי האט זיך איבערצייגט אין דעם, אז ער האט זי שטארק ליב, וואס מעהר זי האט געזעהען ווי ער ליידעט איבער דעם, ווען זי געהט שוין מיט אן׳אנדערען, אלץ מעהר האט זי איהם געמוטשעט, אלץ מעהר האט זי איהם געפלאגט.

קיין זאך איז פאר איהר נישט געווען גענוג איהם צו דערנידעריגען — איהם, דעם זעלבען מענשען, וואס זי פריהער פערגעטערט און רעספעקטירט.

עס איז ביי איהר געווען רעכט איהם צו בעליידיגען אין די אויגען פון מענשען, וועלכע האבען פאר איהם גרויס דרך ארץ געהאט; עס איז ביי איהר געווען רעכט זיך צו שפילען מיט איהם ווי מיט א שיק-יונגעל; זי האט אלץ געוואלט איהם צוטרעטען מיט די פיס ווי א ווארים, און וואס מעהר ער האט געליטען, אלץ מעהר האט זי איהם געפייניגט און געמוטשעט, אלץ מעהר האט די איהם געגעבען צו פיהלען, אז זי האט איהם מעהר נישט ליב.

און ס׳איז איהר גאר קיינמאל נישט איינגעפאלען זיך צו רעכענען מיט זיינע איבערלעבונגען און נעהמען אין אכט זיינע ליידען.

זי האט גאר הנאה געהאט פון דעם, וואס ער ליידעט, דאס האט איהר פערשאפט א סך פערגעניגען; זי האט גאר זיינע ליידען אויסגענוצט אלס א געראטענע טעמע צו ריידען מיט איהר נייעם געליבטען, דערצעהלענדיג איהם ווי אזוי „יענער" האט זי ליב, ווי ער געהט אויס נאך איהר, ווי ער קען נישט לעבען; און דעריבער האט זי „אהם" שטארק געלויבט פאר דעם נייעם געליבטען, דערצעהלענדיג וואס פארא פיינער און וואס פאר אן׳אנגעזעהענער מענש „ער" איז — און דאס איז געווען נישט מעהר ווי א מיטעל אויפצוהייבען איהר אייגענעם פרעסטיזש; אט זאל דער נייער געליבטער וויסען, וואס פאר א פיינער און אנגעזעהענער מענש איהר פריהערדיגער געליבטער איז געווען!...

אלעס האט זי אויסגענוצט פאר איהר איינציגער טובה, און זי האט דערביי ארויסגעוויזען די שרעקליכסטע ברוטאליטעט צו דעם מענשען, וואס זי האט אמאל ליב געהאט.

דאס קען א פרוי.

א מאן קען דאס נישט.

מ. גלעבאוויטש.

יור. ארטיסטן-פארבאנד און פוילן
דירעקטאריום
פון די פאריזער-טעאטער
בעפעלם. דיר. פאר לאדז: שטאק-פערער. לעמפער: א. בעזאלט

לאדז. יוד. קאמער-טעאטר
איי וויטעו זאל
מאנטייפעל זאכאדניא 43
ביליגער „ארארט"
קינסטל. לייטער:
משה בראדערזאן.

היינט, דינסטאג — 1 פא-שטעלונג
אנהויב 9.15 אין אווענד
נור עטל כע טעג!
גרויסער גאס-שטער פרעהליכער פראגראם!
— א. ג. —

די קאזע אויפ׳ן יריד
14 בעסטע נומערן פון רעפערטואר פון „ארארט" 14

דאנערשטאג, דעם 25 דעצ. פרעמיערע
פון III-טען פראגראם א.ג.
„ווער מיר נישט גינד"

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 מיטאג און פון 5 אוו. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג.

!אויף די ווייהנאכטען

קאנסום

ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור

54 ראקיטשינער 54

צופאהר מיט די טראמוואיען 10 און 16

עמפפעהלט צו סענסאציאנעל בילינע פרייזען, כדי יעדער
זאל קענען קויפען א יום-טוב-פרעזענט פאר זיך און אנדערע

רעשטלעך, סעקונדא,
בראק, בארכאנען, פלאנעלן

און אנדערע ארטיקלען פון בעקאנטער גוטסקייט

אויסארבייטונג פון דער

ווידזעווער מאנופאקטור

דאמען-שטאפען וואלענע אין אלע פאלירען און מוסטערן פאר א מעטער פון 3.45	**באטען** די נייעסטע פאסאנען אין גרויסן אויסוואל צוזאמען מיט א צושוטצער (ochraniacz) פון 4.80	**פארהאנגען** אין שעהנע מוסטערן פון 0.90
דאמען-פאלטענס לעצטע נייהייטען אין א גרויסן אויסוואהל פון 43.70	**TWEED** אין די נייעסטע מוסטערן און פאלירען פאר א מעטער פון 5.90	**מענער-שטאפען** די נייעסטע מוסטערן אין פערשידענע סארטען פון 6.90
דאמען-וועש העמדער ווייסע און פאלירטע אין א רייכן אויסוואהל פון 2.45	**וואלענע Georgetta** אין די מאדערנסטע פאלירען פון 6.50	**אנציגער און הערן-פאלטענס** מאדערנער שניט. פון 57.50
דאמען-ספארט-לאקירקעס אין א גרויסן אויסוואהל פון 22.–	**טישטיכער און קאפען** גאבעלין, גרויסער אויסוואהל פון מזרח-מוסטערן פון 14.–	**קראוואטען** די נייעסטע מוסטערן אין א גרויסן אויסוואהל פון 1.75

אונזערע אבטיילונגען זענען אפען היינט, דינסטאג, ד. 23/XII ביז 9 א זייגער אוונד
מארגען, מיטוואך, ד. 24/XII ביז 6 א זייגער אוונד

אבאנעמענט-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פריטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . 60— . . . . 4 .
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . . 18— . . . . 8 .
[illegible] פאר א מילימעטער-שורה
[illegible] 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א [illegible]

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צוטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל.
א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און מערטיקעט די אנאנסען אין דער פארלאג ניט פאראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 7[illegible]